

TAPPIOIDEN VÄHENNYSKELPOISUUS TULOVEROTUKSESSA
RAJAT YLITTÄVISSÄ SULAUTUMISTILANTEISSA

Kandidaatintutkielma
Oona Särkinen
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu
Yritysjuridiikka
Kevät 2021

Tekijä Oona Särkinen

Työn nimi Tappioiden vähennyskelpoisuus tuloverotuksessa rajat ylittävissä sulautumistilanteissa

Tutkinto Kauppätieteiden kandidaatti KTK

Koulutusohjelma Yritys juridiikka

Työn ohjaaja(t) Visa Kananoja

Hyväksymisvuosi xxxx**Sivumäärä** 35+8**Kieli** Suomi

Tiivistelmä

Yritystoiminnan yhteydessä syntyy tavanomaisesti tulojen ohella myös tappioita, joiden vähentämiseen verovelvollisella on oikeus elinkeinoverolain puitteissa. Tappioiden vähennyskelpoisuudelle on EVL:ssä määrätty tiettyjä edellytyksiä, joiden perusteella yrityksen tappioiden vähentäminen lopulta tuloverotuksessa sallitaan. Erityiset tilanteet, kuten yritysjärjestelyt ja etenkin niiden rajat ylittävät muodot luovat kuitenkin poikkeuksia tappioiden vähentämisestä annettuihin säädöksiin. Tutkielman tavoitteena onkin selvittää, mitkä seikat vaikuttavat yrityksen tappioiden vähennyskelpoisuuteen, mitä ovat rajat ylittäviin yritysjärjestelyihin usein yhdistetyt lopulliset tappiot, ja mikä on niiden rooli nykyisessä oikeuskäytännössä sekä ajankohtaisessa lainsäädännössä. Lisäksi tutkielmassa pyritään kartoittamaan, mitä eroavia verotuksellisia vaikutuksia kansainvälisillä, rajat ylittävillä yritysjärjestelyillä on verrattuna Suomen sisäisiin yritysjärjestelyihin.

EVL:n mukaisten yritysjärjestelyjen verokohtelusta säädetään EVL:n lisäksi TVL:ssä. Tutkielman kannalta näistä yritysjärjestelyistä merkittävin on sulautuminen, jonka synnä on usein lähtökohtaisesti liiketoiminnallinen tarve kasvattaa suurempi yritys. Sulautumisen verotuksessa noudatetaan jatkuvuusperiaatetta, jonka myötä vähennyskelpoiset menot ikään kuin siirtyvät sulautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle sulautumisen yhteydessä. Rajat ylittävien sulautumisten osalta Suomen lainsäädännössä ei ole erityisiä tarkentavia säännöksiä. Yritysjärjestelydirektiivi, joka on Suomessa saatettu voimaan EVL:n 52 b – 52 h §:n säännöksillä, ohjaa kuitenkin kohtelevaan rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä tasa-arvoisesti kansallisiin yritysjärjestelyihin nähden.

Koska EU:n jäsenvaltioissa pyritään kuitenkin lopulta ensisijaisesti turvaamaan verotuksen tasapainoinen jakautuminen ja esimerkiksi poistamaan veronkierron vaara, on rajat ylittävissä sulautumisissa tappioiden vähennyskelpoisuudelle asetettu vielä tiettyjä erityisiä, oikeuskäytännön ja EUT:n ratkaisujen myötä vakiintuneita edellytyksiä. Näistä merkittävimpänä voidaan pitää niin sanottuja lopullisia tappioita, jolla on ratkaiseva asema esimerkiksi tappioiden vähennyskelpoisuuden sallimiskysymyksissä rajat ylittävissä sulautumistilanteissa. Näyttövelvollisuus tappioiden lopullisuudesta on aina emoyhtiöllä, mutta jos se ei voi tätä lopullisuutta osoittaa, voidaan ulkomaisen tytäryhtiön tappioiden vähentäminen vastaanottavalta emoyhtiöltä oikeutetusti evätä siitä huolimatta, että se rajoittaa SEUT 49 artiklassa tunnustettua sijoittautumisvapautta.

Tutkielmassa analysoidun ja tulkitun oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden pohjalta voidaan lopulta todeta, että lopullisten tappioiden käsite on vuosien varrella vakiintunut ja sen merkitys ratkaisukäytännössä kasvanut, minkä seurauksena käsitteen määritelmä onkin nyt myös osa Suomen ajankohtaista lainsäädäntöä. Kansallisten ja rajat ylittävien yritysjärjestelyjen kohtelun osalta tutkielmasta ilmenee, että vaikka niitä tulisikin lähtökohtaisesti kohdella verotuksessa tasavertaisesti, on rajat ylittävissä tilanteissa arviointi yleensä tiukempaa ja siirtyneiden tappioiden vähennyskelpoisuuden säilyminen lähes poikkeuksetta harvinaisempaa.

Avainsanat tuloverotus, tappioiden vähennyskelpoisuus, sulautuminen, rajat ylittävä sulautuminen, lopulliset tappiot

Sisällysluettelo

LYHENTEET.....	2
1. JOHDANTO.....	3
1.1 Aiheen rajaukset	4
1.2 Tutkielman rakenne	4
1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymyksen asettelu	5
2. TAPPIOIDEN VÄHENNYSKELPOISUUS TULOVEROTUKSESSA	6
2.1 Tappioiden vähennysoikeudesta.....	6
2.2 Menon ja menetyksen vähennyskelpoisuus.....	6
2.3 Vähennyskelvottomat menot	7
2.4 Tappiontasaus	8
2.5 Tappioiden siirtäminen konsernissa	9
3. SULAUTUMINEN YRITYSJÄRJESTELYNÄ	10
3.1 Yritysjärjestelyistä	10
3.2 Sulautuminen	11
3.2.1 Rajat ylittävä sulautuminen	12
4. SULAUTUMISEN KOHTELU VEROTUKSESSA	13
4.1 Yritysjärjestelyjen verokohtelusta	13
4.2 Sulautumisen verotukselliset vaikutukset.....	13
4.2.1 Tappioiden siirtyminen	15
4.3 Hankintamenon vähennyskelpoisuus	17
4.4 Veron kiertäminen yritysjärjestelyjen yhteydessä	17
4.5 Rajat ylittävien yritysjärjestelyjen verovaikutukset	18
4.5.1 Tappioiden siirtyminen rajat ylittävissä tilanteissa.....	19
4.5.2 Yritysjärjestelydirektiivi	19
5. LOPULLISET TAPPIOT	21
5.1 Taustaa.....	21
5.2 Lopullisten tappioiden käsite.....	22
5.2.1 Tappioiden lopullisuuden arviointi.....	24
5.2.2 Näyttövelvollisuus tappioiden lopullisuudesta	25
5.2.2.1 KHO:2020:51	26
5.3 Sijoittautumisvapaus ja sen rajoittaminen	27
5.3.1 Hyväksyttävästä oikeuttamisperusteesta	28
5.3.2 Suhteellisuusperiaate	29
5.3.3 Asiasta C-446/03 Marks & Spencer	30
5.4 Laki Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä.....	32
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	33
LÄHTEET	38

Lyhenteet

ETA	Euroopan talousalue
EU	Euroopan unioni
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
OYL	Osakeyhtiölaki
TVL	Tuloverolaki

1. Johdanto

Yritystoiminnan yhteydessä syntyy usein tulojen ohella myös menoja ja menetyksiä. Jos yhtiön menojen ja menetysten määrä ylittää verovuoden aikana sen tulojen määrän, jää yhtiön verovuoden tulos tappiolliseksi. Näin syntyneet tappiot on mahdollista vähentää yrityksen verotettavasta tuloksesta elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (EVL, 360/1968) säädetyn edellytyksin, jolloin nämä edellytykset täyttävät tappiot ovat tuloverotuksessa *vähennyskelpoisia*. Yksittäisen yrityksen kannalta ihanteellisinta on tietenkin vähentää sen verovuoden verotettavasta tulosta mahdollisimman laajasti sille mahdollisesti koituneita tappioita, jotta tehdystä voitosta maksettavan veron määrä on lopulta mahdollisimman alhainen. Tappiot voidaankin vähentää yrityksen verotettavasta tulosta tavanomaisesti ainoastaan ja puhtaasti sillä edellytyksellä, että ne ovat EVL:n puitteissa vähennyskelpoisia.

Yleisesti ottaen EVL:ssa säädetyn vähennyskelpoisuuden määritelmää voidaan pitää melko selkeänä ja tiettyjen tappioiden vähennyskelpoisuuden paikkansapitävyyden selvittäminen yksittäisen yrityksen kohdalla on usein jotakuinkin mutkatonta. Tietyissä tilanteissa ja olosuhteissa voi kuitenkin olla haastavampaa ratkaista sitä, kuuluvatko muuten selkeästi vähennyskelpoiset tappiot juuri sille yritykselle, joka ne haluaa verotettavasta tulostaan vähentää tai ovatko poikkeuksellisissa tilanteissa syntyneet tai vaikkapa yritykseltä toiselle siirtyneet tappiot ylipäättään vähennyskelpoisia. Tällaisia tilanteita syntyy usein esimerkiksi yritysjärjestelyjen yhteydessä, kun vaikkapa sulautuva yhtiö siirtää varojaan ja velkojaan – ja mahdollisesti myös tappioitaan – eteenpäin täysin uudelle tai jo olemassa olevalle yritykselle. Vielä monimutkaisempia tilanteet voivat olla sellaisissa tapauksissa, jossa sulautuminen tapahtuu esimerkiksi kansainvälisen konsernin sisällä rajat ylittävästi, jolloin käytäntöjä sekoittaa myös Suomen ulkopuolinen, vieraiden valtioiden oma, erillinen verolainsäädäntö.

Tässä kandidaatintutkielmassa käsitellään tappioiden vähennyskelpoisuutta tuloverotuksessa rajat ylittävissä sulautumistilanteissa. Tutkielman aiheen rajauksista, tutkielman rakenteesta sekä tutkimuskysymyksistä ja työn tavoitteista selostetaan lisää seuraavissa alaluvuissa.

1.1 Aiheen rajaukset

Kandidaatintutkielman aihe rajautuu tappioiden vähennyskelpoisuuden käsittelyyn sekä vähennyskelpoisuuden käsitteen tulkintaan ja käyttäytymiseen tuloverotuksessa sellaisessa ympäristössä, jossa verovelvollinen on yritys, nimenomaisesti osakeyhtiö. Lisäksi tutkielmassa syvennytään tähän tappioiden vähennyskelpoisuuteen pääasiassa yritysjärjestelyjen luomien verotuksellisten poikkeustilanteiden yhteydessä. Yritysjärjestelyistä käsittelyssä tässä tutkielmassa ovat ainoastaan sulautumiset, joilla onkin yritysjärjestelyistä merkittävin rooli eritoten rajat ylittävissä tilanteissa. Työssä paneudutaan niin kansallisiin kuin rajat ylittäviinkin sulautumisiin, niiden verokohteluun ja vähennyskelpoisuusvaikutuksiin ennen kaikkea juuri vero-oikeuden näkökulmasta. Itse fuusioita ja niiden taustaa avatessa tutkielmassa raotetaan kuitenkin myös aiheen yhtiöoikeudellista puolta. Sen sijaan kirjanpitolain näkökulmaa ja vaikutusta aiheeseen ei tässä tutkielmassa käsitellä lainkaan. Tässä työssä *kansainvälisillä yritysjärjestelyillä* tarkoitetaan yritysjärjestelyitä, joissa on osallisina Euroopan unionin jäsenvaltioihin tai Euroopan talousalueeseen kuuluviin maihin sijoittautuneita yhtiöitä.

1.2 Tutkielman rakenne

Tutkielma jakautuu kuuteen lukuun. Ensimmäinen luvuista on johdanto, jossa kerrotaan lyhyesti tutkielman aihealueesta sekä avataan ja esitellään tarkemmin itse tutkimuksen tavoitteita ja asetettujen tutkimuskysymysten lähtökohtia. Tutkielman toinen luku käsittelee yleisesti tappioiden vähennyskelpoisuutta käsitteenä ja osana kansallista verolainsäädäntöä, minkä avulla saadaan yleiskuva vähennyskelpoisiin menoihin liittyvistä käytännöistä sekä vähennyskelpoisuuden edellytyksistä. Kolmannessa luvussa keskitytään yritysjärjestelyihin sekä niiden eri muotoihin ja tavoitteisiin, mikä auttaa hahmottamaan yrityksen toiminnan uudelleenjärjestelyn lähtökohtia ja perustaa. Neljännessä luvussa syvennytään näiden yritysjärjestelyjen kohteluun ja etenkin sulautumisen aikaansaamiin seurauksiin ja vaikutuksiin verotuksessa, erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa. Tutkielman viidennessä luvussa paneudutaan taas rajat ylittävissä sulautumisissa usein keskeiseksi tekijäksi nousevaan lopullisten tappioiden käsitteeseen, jonka osalta lainsäädäntö on hyvinkin ajankohtaista, sillä laki Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä (1198/2020) saatettiin voimaan hallituksen esityksen 185/2020 vp pohjalta vuoden 2020 toiseksi viimeisenä päivänä. Lopuksi tutkielman kuudennessa ja viimeisessä luvussa esitetään

johtopäätöksiä rajat ylittävien yritysjärjestelyjen yhteydessä syntyvästä tappioiden vähennyskelpoisuudesta ja sen edellytyksistä sekä ongelmallisiksi osoittautuneen tappioiden lopullisuuden käsitteen kehityksestä. Viimeiseen lukuun kootut johtopäätökset sisältävät myös itsessään yhteenvedon seuraavassa kohdassa esiteltävien tutkimuskysymysten vastauksista.

1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymyksen asettelu

Tutkielmatyö rakentuu toisiinsa nivoutuvien tutkimuskysymysten pohjalta ja etenee tavoiteenaan antaa näihin kysymyksiin vastauksia. Suuremmat pääkysymykset ja pienemmät osakysymykset muodostavat yhdessä tappioiden vähennyskelpoisuuden ja siihen tutkielmassa jo edellä asetettujen rajausten ympärille järjestyvän kokonaisuuden, johon etsitään ja annetaan vastauksia tutkielman kaikissa luvuissa sekä vielä kootusti tutkielman viimeisessä, johtopäätöksiä sisältävässä luvussa.

Ennen kaikkea tutkielman tarkoituksena on lainopillista eli oikeusdogmaattista metodia hyödyntäen – toisin sanoen systematisoiden ja tulkiten¹ – perehtyä siihen, mitkä seikat vaikuttavat tappioiden vähennyskelpoisuuteen ja tämän vähennyskelpoisuuden syntymiseen tuloverotuksessa yritysjärjestelyjen yhteydessä. Vähennyskelpoisuuteen perehtymisen ohella tutkimuksessa pyritään myös selvittämään, millä perusteilla ja missä tilanteissa yhtiölle syntyneitä tappioita voidaan pitää ainakin lähtökohtaisesti lopullisina ja näin ollen siirtää vähennettäväksi konsernin sisäisesti mutta rajat ylittävästi toiselle yhtiölle esimerkiksi fuusiotilanteissa. Näiden lopullisten tappioiden osalta tutkimuksen päämääränä on myös selvittää, mitä tappioiden lopullisuus käytännössä tarkoittaa ja mikä on lopullisten tappioiden rooli nykyisessä oikeuskäytännössä sekä yritysjärjestelyjä ja konsernivähennystä koskevassa lainsäädännössä. Muun ohella tutkimuksen tavoitteena on lisäksi kartoittaa sitä, kuinka tappioiden vähennyskelpoisuus Suomen tuloverotuksessa mukautuu kansainvälisiin yritysjärjestelytilanteisiin ja miten rajat ylittävät sulautumiset eroavat verotuskohtelultaan vastaavista Suomen sisäisistä.

¹ Hirvosen 2011, s. 22, 24 ja 25 mukaan lainopilla, joka selvittää voimassaolevien oikeusnormien sisältöä, on perinteisesti ollut kaksi tehtävää; tulkinta ja systematisointi. Tulkinnalla tarkoitetaan oikeusnormien sisällön merkityksen selvittämistä. Systematisoinnilla taas tarkoitetaan voimassaolevien oikeudenalojen ja oikeusperiaatteiden jäsentämistä ja tutkimista.

2. Tappioiden vähennyskelpoisuus tuloverotuksessa

2.1 Tappioiden vähennysoikeudesta

Tappioiden vähennysoikeus on verovelvolliselle merkittävä keino tasata tulostaan eri vero vuosien ja myös mahdollisesti yritysryhmän eri jäsenten kesken. Yritystoiminnan ohessa vuosien varrella kertyneiden tappioiden hyödyntäminen pienentää yrityksen verotettavaa tulosta ja näin ollen maksimaalista voittoa tavoittelevien yhtiöiden preferenssinä on luonnollisesti hyödyntää tätä vähennysoikeutta niin laajasti kuin mahdollista. Samalla tappioiden hyödyntäminen sen sijaan vähentää valtion verotuloja, minkä vuoksi veronsaajalla on merkittävä syy ja motiivi myös puuttua tappioiden käyttöön verosuunnittelussa ja omalta osaltaan rajoittaa sitä.²

Tässä luvussa keskitytään tappioiden yleiseen vähennyskelpoisuuteen nimenomaisesti Suomen verolainsäädännön näkökulmasta. Tappioiden vähennysoikeutta ei ole harmonisoitu EU:ssa, minkä vuoksi jäsenvaltioilla itsellään on valta päättää, ovatko tappiot niiden verojärjestelmässä vähennyskelpoisia ja missä laajuudessa. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että rajat ylittäviä tilanteita kohdeltaisiin verotuksessa huonommin kuin vastaavia kotimaisia tilanteita. Rajat ylittäviä tilanteita koskeviin vähennyskelpoisuusvaikutuksiin esimerkiksi yritysjärjestelyjen yhteydessä keskitytään kuitenkin vasta myöhemmin yritysjärjestelyjen verovaikutuksia sekä tappioiden lopullisuutta käsittelevissä luvuissa.³

2.2 Menon ja menetyksen vähennyskelpoisuus

Yrityksen menot, jotka syntyvät, kun yritys hankkii tuotannontekijöitä tuotannontekijämarkkinoilta, ”oikeuttavat vähennysoikeuteen joko heti syntymishetkellään tai käyttöajankohdalleen jaksotettuina”⁴. Menetyksellä tarkoitetaan taas poikkeuksellisia arvonalentumisia, jotka täydentävät liiketoiminnan harjoittamisen yhteydessä väistämättä toteutuvien riskien käsitettä suoranaisten menojen syntymisen lisäksi.⁵

² Laitinen 2018, s. 14.

³ Helminen 2020, s. 543.

⁴ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

⁵ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

Menon ja menetyksen vähennyskelpoisuudesta säädetään yritysten osalta jo tutkielman johdannossa mainitusti Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL, 360/1968) 7 §:ssä. Tämän 7 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisia ovat ne menot ja menetykset, jotka johtuvat tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä. Pääsääntöisesti menon vähennyskelpoisuus ulottuu ainoastaan jo realisoituneisiin menoihin, eli menosta on täytynyt jo syntyä maksuvelvollisuus rahana tai rahanarvoisena etuutena toiselle osapuolelle.⁶ Realisoitumattomien menojen vähennyskelpoisuus on sen sijaan mahdollista vain elinkeinoverolain erityissäännösten perusteella. EVL:n 3 § mukaan siinä vaiheessa, kun verotusta toimitetaan, veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi, ja elinkeinotoiminnan tulos on sen verovuoden tuottojen ja kulujen erotus.

EVL:n 8 §:ssä, 18 §:ssä ja 18a §:ssä luetellaan esimerkkejä lain 7 §:ssä tarkoitetuista vähennyskelpoisista menoista. Nämä luettelot eivät ole tyhjentäviä vaan esimerkinomaisia, ja niiden tarkoitus on ”vahvistaa eräiden yleisempien ja tyyppillisten menojen vähennyskelpoisuus sekä vahvistaa mahdollisesti tulkinnallisten menoerien vähennyskelpoisuus”⁷. EVL:n säännöksiä lähtökohtana ja vähennyskelpoisuuden edellytyksenä ei ole se, että meno todella johtaa tulon ansaitsemiseen, vaan ennemminkin se, että meno on suoritettu todellisessa ja vakaassa tulon hankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa. Ratkaisevaa ja merkittävää onkin siis ”menon aiheutumisen ensisijainen tarkoitus, eikä taloudellinen lopputulos”⁸ ja sen vuoksi keskeistä onkin todentaa tulonhankkimisen tarkoitus. Vähennysoikeuden ja -kelpoisuuden osalta suoritetaan siis niin sanottua subjektiivista arviointia, jonka vahvimpana perustana on juuri menon tarkoitus.⁹

2.3 Vähennyskeltottomat menot

Vähennyskeltottomuus tarkoittaa käytännössä sitä, että vähennysoikeudesta syntyvän verojen maksun alentumisen määrä evätään verovelvollisen taloudelliseksi vahingoksi. Vähennyskeltottomuuden perusteena on usein jokin lainsäätäjän erityinen tarkoitus siirtää liiketoiminnan yhteydessä syntyvien menojen lopullista räsitusä itse liiketoiminnan harjoittajan kannettavaksi. Kuten vähennyskelpoisia menoja, EVL:ssa on myös selkeästi eritelty niitä

⁶ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

⁷ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

⁸ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

⁹ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

menoja, joita ei verolainsäädännön silmissä pidetä tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvina ja jotka ovat näin ollen vähennyskelvottomia. EVL:n 16 §:ssä luetteloidaan, että tällaisiksi vähennyskelvottomiksi menoiksi lukeutuvat muun muassa sakot, seuraamusmaksut ja muut sanktionluonteiset maksuseuraamukset, verovapaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot sekä osakeyhtiön kannalta olennainen osakeyhtiön omista osakkeista suorittama määrä. Vähennyskelvoiksi menoiksi ei katsota myöskään 50 % edus- tusmenoista, välittömiä veroja sekä verojen seuraamismaksuja eikä eräitä peiteltynä osin- kona suoritettuja eriä.¹⁰

2.4 Tappiontasaus

Tappiontasauksella tarkoitetaan menettelyä, jossa verovuoden verotuksessa vahvistetaan tappio ja tämä tappio vähennetään tappiovuotta seuraavien vuosien verotettavista tuloista. Tappiot vähennettiin aikaisemmin ensisijaisesti tulolähteittäin, mutta vuodesta 2020 alkaen tulolähdekohtainen tappiontasaus on menettänyt pitkälti merkityksensä yhteisöverotuksessa, kun muun toiminnan tulolähde sulautui osaksi elinkeinotoiminnan tulolähdettä¹¹. Tulovero- lain (1992/1535, TVL) 119 § mukaan elinkeinotoiminnan tappio vähennetään elinkeinotoi- minnan tuloksesta seuraavan 10 verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy. Elin- keinotoiminnan tappiolla tarkoitetaan nimenomaan EVL:n mukaan laskettua tappiollista tu- losta. TVL:n 117 §:ssä säädetään, että syntyneet tappiot vähennetään tuloista siinä järjestyk- sessä, jossa ne ovat syntyneet.¹²

Suomessa tappiontasaus on siis TVL:n mukaisesti mahdollista tehdä vain tulevien verovu- osien tulosta, mutta joissakin valtioissa tappio voidaan vähentää myös aikaisempien verovu- osien tulosta. Tyypillisesti vahvistettu tappio vähennetään saman verovelvollisen tuloksesta, jonka verotuksessa se on vahvistettu, mutta tappio voi mahdollisesti myös siirtyä yhtiöltä toiselle yritysjärjestelytilanteissa. Tällaisessa tapauksessa tappion voidaan katsoa ainakin osittain siirtyvän toiseen yhtiöön, kuin missä se on alkujaan syntynyt. Suomessa

¹⁰ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

¹¹ Surakka 2019, Edilex-toimituksen uutinen. Saatavilla: <https://www-edilex-fi.libproxy.aalto.fi/uutiset/>. Vierailtu 15.4.2021.

¹² Tieteentermipankki.fi, Tappiontasaus, päivitetty 2016. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:tappiontasaus>. Vierailtu 2.3.2021.

tappiontasaukseen oikeuttava tappio voi yritysjärjestelyistä siirtyä joko sulautumisessa tai jakautumisessa.¹³

2.5 Tappioiden siirtäminen konsernissa

Koska tässä tutkielmassa käsitellään tappioiden vähennyskelpoisuutta lähinnä yritysjärjestelytilanteissa, ja koska yritysjärjestelyistä tämän tutkielman kannalta keskeisimmät, eli sulautumiset, tapahtuvat useimmiten konsernin sisäisesti, on tässä yhteydessä hyvä kertoa myös lyhyesti eri valtioissa käytössä olevista konserniverojärjestelmistä; konsernin yhteisverotuksesta, konsernin tappiontasausjärjestelmästä sekä konserniavustusjärjestelmästä. Näiden järjestelmien avulla kansallisen konserniyhtiön voitto tai tappio voidaan suoraan siirtää verotuksessa toiselle konsernin sisäiselle yhtiölle. Joissakin valtioissa tällainen voittojen ja tappioiden siirtäminen on sallittu myös rajat ylittävissä tilanteissa – näin on nykyään tappioiden osalta myös Suomessa, kun ajankohtaisessa laissa on säädetty uudesta lopullisen tappion konsernivähennysmahdollisuudesta.¹⁴

Niissä valtioissa, joissa käytössä on yhteisöverojärjestelmä, konserniin kuuluvien yhtiöiden tulokset konsolidoidaan yhden yhtiön, tavallisimmin emoyhtiön, tulokseksi ja tätä yhtiötä verotetaan kaikkien konserniyhtiöiden yhteenlasketusta tuloksesta. Konsernin tappiontasausjärjestelmässä konserniyhtiö voi taas siirtää tappion toiselle konserniyhtiölle, jolloin tappio vähennetään tämän toisen yhtiön tuloksesta eikä tappion siirtänyt yhtiö voi myöhemmin itse vähentää toiselle yhtiölle siirrettyä tappiota. Tappiontasausjärjestelmässä jokaista konserniin kuuluvaa yhtiötä verotetaan erillisesti. Suomessa konserniverojärjestelmistä käytössä on näistä järjestelmistä kolmas, konserniavustusjärjestelmä. Konserniavustusjärjestelmässä yhtiöt voivat siirtää konsernin sisällä tulostaan toisille konserniyhtiöille ja konserniavustus on sitä antavalle yhtiölle vähennyskelpoista menoa ja sitä saavalle yhtiölle veronalaista tuloa¹⁵. Konserniavustusjärjestelmä on tuloksentasausjärjestelmä, joka tavanomaisesti edellyttää varojen siirtämistä tai ainakin näiden varojen siirron kirjaamista siirtävän ja vastaanottavan konserniyhtiön kirjanpitoon velaksi ja saamiseksi.¹⁶

¹³ Malmgrén 2013, s. 149.

¹⁴ Malmgrén 2013, s. 148.

¹⁵ Penttilä 2009, s. 461.

¹⁶ Malmgrén 2013, s. 149.

3. Sulautuminen yritysjärjestelyinä

3.1 Yritysjärjestelyistä

Yritysjärjestelyiksi kutsutaan eräitä yrityksen omistukseen, toimintaan tai varallisuuteen tehtäviä muutoksia¹⁷. Yritysjärjestelyihin voidaan lukea osuuskaupat ja substanssikaupat, mutta lisäksi myös yritysmuodon muutokset, joihin ei tässä tutkielmassa kuitenkaan keskitytä sen enempää¹⁸. Huomattava osa yritysjärjestelyihin liittyvästä sääntelystä on hajautettu toisistaan erilleen kirjanpito-, yhtiö- ja verolainsäädäntöön. Kyseiset lait ovat merkittävässä vuorovaikutuksessa toisiinsa, eikä yritysjärjestelyihin liittyvää sääntelyä voikaan perusteellisesti ymmärtää tarkastelematta näitä kaikkia lain osa-alueita yhdessä. Tämän tutkielman keskityessä kuitenkin pääasiallisesti siihen, mikä yhteys on yritysjärjestelyjen sekä tappioiden vähennyskelpoisuuden välillä, käsitellään ja tarkastellaan aihetta tässä työssä lähinnä veropuolen eli verolainsäädännön näkökulmasta. Tässä nimenomaisessa luvussa sääntelyyn on kuitenkin paneuduttu myös yhtiölainsäädännön osalta, sillä yritysjärjestelyitä toteutettaessa on olennaista ottaa huomioon myös siinä annetut säännökset¹⁹. Luku sisältääkin elinkeinoverolain ohella viittauksia niin ikään osakeyhtiölakiin, sillä luvun tarkoituksena on tarjota selkeä ja kattava yleiskuva yritysjärjestelyistä ja niihin liittyvästä tematiikasta. Kirjanpitolain näkökulma ja sen yhteys yritysjärjestelyihin jätetään taas tässä tutkielmassa tarkoituksella käsittelemättä, kuten tutkielman aiheen rajauksista kertovassa luvussakin on aikaisemmin todettu.²⁰

Elinkeinoverolain pohjalta yritysjärjestelyiksi määritellään tavallisesti fuusio eli sulautuminen, jakautuminen, liiketoimintasiirto ja osakevaihto. Kaikki edellä mainitut ovat samalla EU-lainsäädännössä harmonisoituja yritysjärjestelyitä, ja Suomen lainsäädäntö yritysjärjestelyjen osalta nojautuukin tältä osin yritysjärjestelydirektiiviin (90/434/ETY) ja sen muutoksiin. Yritysjärjestelyistä annetut säännökset koskevat sekä kotimaisia että kansainvälisiä tilanteita ja niiden välittömistä tuloveroseuraamuksista säädetään EVL:n 52 a – 52 i §:ssä ja TVL:n 28 §:ssä. Kansainvälisessä, mutta kuitenkin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen sisäisessä ympäristössä tapahtuvia yritysjärjestelyitä kutsutaan Suomen

¹⁷ Malmgrén – Myrsky 2017, s. 349.

¹⁸ Mähönen – Villa 2020, s. 605.

¹⁹ VH/8356/00.01.00/2020.

²⁰ Raisinaho 2003, s. 803.

lainsäädännössä rajat ylittäviksi. Tällaisissa yritysjärjestelyissä suomalainen osakeyhtiö esimerkiksi sulautuu tai jakautuu ulkomaiseen yhtiöön, tai suomalaiseen osakeyhtiöön sulautuu tai jakautuu ulkomainen yhtiö. Tässä tutkielmassa keskitytään yritysjärjestelyistä ainoastaan sulautumisiin, minkä vuoksi kolme muuta elinkeinoverolain määritelmän mukaista yritysjärjestelyä jätetään työssä huomiotta. Tällä jakautumisen, liiketoimintasiirron ja osakevaihdon käsittelyn pois jättämisellä pyritään selkeyttämään tutkielman tavoitteita ja tutkimuskysymyksiin vastaamista, sekä keskittymään selvemmin itse tutkielman aiheeseen, joka rakentuu sulautumisen ja sen rajat ylittävien muotojen aikaansaamien vero- ja vähennyskelpoisuusvaikutusten ympärille.²¹

3.2 Sulautuminen

Tavanomaisesti sulautuminen tapahtuu vain samaa yhtiömuotoa olevien yhtiöiden kesken, esimerkiksi osakeyhtiön sulautuessa toiseen osakeyhtiöön. Sulautumisen eli fuusion syynä on usein lähtökohtaisesti liiketoiminnallinen tarve kasvattaa suurempi yritys, jonka seurauksena mahdollistuvat suuruusedut ja niiden saavuttaminen, tai muutoin yrityksen konsernirakenteen yksinkertaistaminen²². Yhtiörakenteen muuttamisesta eli sulautumisesta ja sen määritelmästä säädetään osakeyhtiölain (OYL, 2006/624) 16 luvun 1 §:ssä seuraavasti: ”Osakeyhtiö (sulautuva yhtiö) voi sulautua toiseen osakeyhtiöön (vastaanottava yhtiö), jolloin sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat sulautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita. Sulautumisvastike saa olla myös rahaa, muuta omaisuutta ja sitoumuksia.” OYL:n sulautumissäännöksiä sovelletaan siis ensisijaisesti nimenomaan osakeyhtiöiden välisiin sulautumisiin.²³

OYL:n 16 luvun 2 §:ssä säädetään taas sulautumisen toteuttamistavoista. 2 §:n mukaan sulautuminen voi tapahtua kahdella tavalla; joko absorptiosulautumisena eli siten, että yksi tai useampi sulautuva yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön tai kombinaatiosulautumisena, eli siten, että vähintään kaksi sulautuvaa yhtiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön. Absorptiosulautumisella on kaksi eri muotoa – tytäryhtiösulautuminen, jossa sulautumiseen osallistuvat yhtiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet sekä mahdolliset optio-oikeudet ja muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet sekä

²¹ Kukkonen – Walden 2015, osa II, luku 1.

²² Kukkonen – Walden 2015, osa III, luku 6.

²³ Sillanpää – Vahtera – Koski 2021, luku 12.

kolmikantasulautuminen, jossa muu taho kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta. Tytäryhtiösulautuminen on mahdollista toteuttaa myös käänteisesti, jolloin emoyhtiö sulautuu tytäryhtiöönsä eikä toisinpäin. Tällaista käänteistä fuusiota voidaan kutsua vastavirtasulautumiseksi, ja siihen sovelletaan osakas- ja yhtiötasolla samoja verotusperiaatteita kuin niin sanottuun tavanomaiseen sulautumiseen.²⁴

3.2.1 Rajat ylittävä sulautuminen

OYL:n säännökset mahdollistavat sen, että sulautuminen voidaan toteuttaa myös muiden kuin kotimaisten yhtiöiden välillä. Nimenomaisesti rajat ylittävästä sulautumisesta on säädetty OYL:n 16 luvun 19 §:ssä, jonka mukaan osakeyhtiö voi osallistua myös sellaiseen 1 ja 2 §:n mukaisesti toteutettavaan sulautumiseen, jossa suomalaiseen yhtiöön sulautuu ulkomainen yhtiö, tai suomalainen yhtiö sulautuu ulkomaiseen yhtiöön, kuten kappaleen alussa on aikaisemmin selostettu. Kansallisesta sulautumisesta rajat ylittävä sulautuminen poikkeaa siis siten, että siinä sulautumiseen osallistuu sekä suomalaisia osakeyhtiötä että ulkomaisia yhtiöitä, joita voi kumpiakkin olla yksi tai useampi²⁵. Tällaista sulautumista kutsutaan siis OYL:n mukaan rajat ylittäväksi sulautumiseksi, joka voidaan toteuttaa myös eurooppayhtiön sulautumisella.²⁶

Rajat ylittävän sulautumisen edellytyksiksi säädetään OYL:n 16 luvun 19 §:n 1 momentissa ulkomaisen yhtiön rinnastettavuus suomalaiseen osakeyhtiöön, eli yhtiön on oltava esimerkiksi sellainen, jolla on osakepääomaa tai vastaavaa pääomaa, joka on oikeushenkilö ja johon sovelletaan kansallisen lainsäädännön mukaisia direktiivissä 68/151/ETY osakkeenomistajien, jäsenten ja sivullisten suojaamiseksi säädettyjä takeita vastaavia ehtoja. Lisäksi edellytykseksi samassa momentissa esitetään yhtiön rekisteröityneisyys toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, johon sovelletaan toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädäntöä sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan sijainnin perusteella. Rajat ylittäviin sulautumisiin sovelletaan samoja periaatteita kuin kotimaisiinkin sulautumisiin. Näitä samoja periaatteita sovelletaan myös sellaisissa tilanteissa, joissa ulkomainen yhtiö sulautuu suomalaiseen yhtiöön²⁷.

²⁴ Kukkonen – Walden 2015, osa III, luku 6.

²⁵ Mähönen – Villa 2020, s. 727.

²⁶ VH/8356/00.01.00/2020.

²⁷ KHO:2013:155

Rajat ylittävä sulautuminen voi tapahtua millä tahansa OYL:ssa tarkoitetulla sulautumistavalla; rajat ylittävä sulautuminen voi siis olla absorptiosulautuminen tytäryhtiö- tai kolmikantasulautumisena tai kombinaatiosulautuminen. Esimerkiksi kolmikantasulautumista ei kuitenkaan tunnusteta kaikissa ETA-valtioissa, joten tällaisen järjestelyn toteuttaminen edellyttää luonnollisesti sitä, että rajat ylittävään sulautumiseen osallistuvan ulkomaisen yhtiön on sijaittava sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännössä kolmikantasulautuminen on mahdollistettu.²⁸

4. Sulautumisen kohtelu verotuksessa

4.1 Yritysjärjestelyjen verokohtelusta

Yritysjärjestelyjen verokohtelusta säädetään TVL:ssa ja EVL:ssa. Vero-oikeuden näkökulmasta yritysjärjestelytilanteissa tulee ensisijaisesti selvittää, mikä on järjestelyn seurauksena siirtyvän omaisuuden luovutushinta toimintaa tai omaisuutta siirtävän yhtiön verotuksessa, sekä millaisen hankintamenon luovutuksen vastaanottava yhtiö saa laskea hyväkseen poistojen ja muiden kulukirjauksien tekemiseksi tai sen luovuttaessa omaisuutta edelleen. Yritysjärjestelyjen vero-oikeudellisessa sääntelyssä perusajatuksena on se, että normaalista hyödykkeen luovutukseen liittyvästä verokohtelusta poiketaan. Olennaista on myös sen määrittäminen, vaihtuuko omaisuuden omistaja tai muuttuuko verosubjekti järjestelyn yhteydessä. Kaikilla EU:ssa harmonisoiduilla yritysjärjestelyillä on oma direktiiviperusteinen lainsäädäntöpohjansa, mutta tässä luvussa yritysjärjestelyjen verokohtelua, tappioiden siirtymistä ja muita näihin aihealueisiin liittyviä tekijöitä, ongelmia sekä kansainvälisten tilanteiden vaikutuksia analysoidaan edelleen ainoastaan *sulautumisten* osalta ja näkökulmasta.²⁹

4.2 Sulautumisen verotukselliset vaikutukset

Osakeyhtiölain ohella myös elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa ja tuloverolaissa on säännöksiä sulautumiseen liittyen. Näiden lakien sulautumista koskevissa säännöksissä määritellään sulautumisen verokohtelusta. EVL:n mukainen sulautuminen määritellään 52 a §:ssä, jonka mukaan sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa yksi tai useampi sulautuva

²⁸ Mähönen – Villa 2020, s. 727.

²⁹ Immonen 2018, s. 25.

yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (vastaanottava yhtiö) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Vaihtoehtoisesti järjestelyssä sulautuva yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle yhtiölle, jonka hallussa ovat kaikki sulautuvan yhtiön osakepääomaa edustavat osakkeet, tai tuollaisen yhtiön kokonaan omistamalle osakeyhtiölle. Sulautumista voidaan pitää EVL:ssä tarkoitettuna sulautumisena vain, jos se on pantu täytäntöön yksityisoikeudellisten säännösten mukaisesti.

EVL 52 a §:n 2 kohdan mukaan sulautuminen voi olla verotuksessa mahdollista myös ilman sulautumisvastikkeen antamista sellaisissa tilanteissa, joissa kysymys on tytär- tai sisaryhtiösulautumisesta. Sulautumisvastikkeen antamista ei ole oikeuskäytännössä edellytetty myöskään silloin, kun emoyhtiö omistaa sulautuvan yhtiön osakkeet osaksi suoraan ja osaksi omistamansa vastaanottavan yhtiön kautta³⁰.

EVL 52 b §:ssä säädetään, että sulautuvan yhtiön ei katsota purkautuvan verotuksessa ja että sulautuvan yhtiön verotuksessa vähentämättä olevat hankintamenot ja muut vähennyskelpoiset menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessa. Sulautumisten verotuksessa noudatetaan siis jatkuvuusperiaatetta³¹, jonka myötä vähennyskelpoiset menot ikään kuin siirtyvät sulautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle sulautumisen yhteydessä. Vastaanottavalle yhtiölle syntyy sulautumisen seurauksena yleensä fuusiovoitto tai fuusiotappio³². EVL 52 b §:n mukaan yhtiöiden sulautuessa syntynyt tappio ei kuitenkaan ole vähennyskelpoinen meno eikä vastavasti mahdollisesti syntynyt voitto ole veronalaista tuloa. EVL 52 b §:n 3 kohdan mukaan sulautuvaa ja vastaanottavaa yhtiötä käsitellään erillisinä verovelvollisina siihen asti, kunnes

³⁰ KHO:n ennakkoratkaisussa 13.11.2007 (taltio 2903) sulautumistilanteeseen sovellettiin EVL:n 52 b §:stä ilmenevää jatkuvuusperiaatetta siitä huolimatta, ettei sulautumisvastiketta suoritettu, koska emoyhtiö omisti vastaanottavan yhtiön kokonaisuudessaan ja sulautuvan yhtiön osaksi suoraan ja osaksi vastaanottavan yhtiön kautta. Tämä ennakkoratkaisuhakemuksessa kuvattu yritysjärjestely siis katsottiin EVL:n 52 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen verrattavaksi tilanteeksi, minkä vuoksi sulautumisvastikkeen antamista ei edellytetty.

³¹ VH/8356/00.01.00/2020.

³² Honkamäki – Kujanpää – Pennanen 2018, s. 152.

sulautuminen on tullut voimaan. Itse sulautumisesta ei synny veroseuraamuksia yhteisölle tai sen omistajille, jos se toteutetaan oikein³³.

EVL:n mukaisia sulautumissäännöksiä sovelletaan lähtökohtaisesti ainoastaan elinkeinotoimintaa harjoittavien yhtiöiden sulautumisiin. Sulautumiseen sovelletaan kuitenkin EVL:n säännöksiä myös sellaisessa tapauksessa, jossa toinen, joko vastaanottava tai sulautuva yhtiö on elinkeinoverolain alainen, vaikka sulautumisen toisen osapuoli olisikin TVL:n alainen.³⁴

4.2.1 Tappioiden siirtyminen

On mahdollista, että sulautuvalla yhtiöllä on sulautumishetkellä vähentämättömiä tulolähteen tappioita tai luovutustappioita. Nämä tappiot voivat siirtyä vastaanottavalle yhtiölle sillä edellytyksellä, että sulautuminen on toteutettu juuri EVL:n yritysjärjestelysäännösten mukaisesti³⁵. TVL:n 123 § 2 momentin mukaan yhteisöjen sulaututtua vastaanottavalla yhteisöllä on oikeus vähentää verotettavasta tulostaan sulautuneen yhteisön tappio 119 ja 120 §:ssä säädetyllä tavalla, mikäli vastaanottavan yhteisö, sen osakkaat tai jäsenet taikka yhteisö ja sen osakkaat tai jäsenet yhdessä ovat tappiovuoden alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista. Kyseisen erityissäännöksen lisäksi tuloverolaissa ei kuitenkaan ole tarkempia säädöksiä tappioiden vähentämisestä sellaisessa sulautumisessa, joka tapahtuu nimenomaan rajat ylittävästi, eli siten, että mukana järjestelyssä on myös ulkomainen yhtiö³⁶. Tarkentavia säännöksiä kansainvälisiin tilanteisiin liittyen TVL:ssä on ainoastaan suomalaisen yhteisön tai ulkomaisen yhteisön Suomessa sijainneen kiinteän toimipaikan tappioiden käsittelystä ja siirtymisestä, mutta tässä tutkielmassa ei syvennytä kyseiseen aiheeseen sen syvemmin. Rajat ylittävien sulautumisten verokohtelusta selostetaan kuitenkin lisää ja tarkemmin myöhemmin tässä luvussa.

Tulolähteen tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, mikäli sulautuminen on toteutettu EVL 52 a ja b §:n mukaisesti ja TVL 123 §:n 2 momentin edellytykset täyttyvät. Jos

³³ Niskakangas 2014, s. 89.

³⁴ Kukkonen – Walden 2015, osa III, luku 6.

³⁵ Ks. KHO:2012:23 korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelut, jossa tapauksen toisen osapuolen A Oy:n oikeus vähentää siihen sulautuneen B Oy:n vahvistetut tappiot evättiin, koska se ei täyttänyt EVL:n 52 a §:ssä sulautumiselle säädettyjä edellytyksiä, jolloin sitä ei voitu myöskään pitää TVL:n 123 §:n 2 momentissa tarkoitettuna sulautumisena.

³⁶ Penttilä 2013, s.1.

sulautuminen on toteutettu EVL 52 a ja b §:n mukaisesti, myös luovutustappiot siirtyvät suoraan vastaanottavalle yhtiölle, yleisseuraannon perusteella³⁷. Poikkeuksena tästä on vastavirtasulautuminen, aiemminkin tutkielmassa lyhyesti esitelty sulautumisen muoto, jossa TVL:n 123 §:n 22 momentin edellytykset eivät tavallisesti täyty; jos sulautuva yhtiö on esimerkiksi omistanut yli puolet vastaanottavan yhtiön osakkeista, sulautuvan yhtiön tulolähteen tappiot eivät siirry vastaanottavalle yhtiölle. Syynä tähän on se, että vastavirtasulautumisessa sulautuvan yhtiön omistamat vastaanottavan yhtiön osakkeet vaihtavat omistajaa, jolloin vastaanottavassa yhtiössä voi tapahtua tällaisen sulautumismuodon seurauksena TVL 122 §:n 1 momentissa tarkoitettu omistajanvaihdos³⁸. Omistajanvaihdoksen myötä vastaanottavalla yhtiöllä ei ole sulautumisen jälkeen oikeutta vähentää omia tulolähteen tappioitaan eikä sille sulautumisen yhteydessä mahdollisesti siirtyneitä tulolähteen tappioita verotuksessaan, mutta se voi halutessaan hakea tappioiden vähentämiseen TVL:n 122 §:n 3 momentin mukaista poikkeuslupaa. Tätä vähentämislupaa vastaanottava yhtiö voi kuitenkin hakea vain omien tulolähteen tappioidensa osalta – sulautuvan yhtiön tulolähteen tappiot menetetään omistajanvaihdoksen yhteydessä automaattisesti. Sulautuvan yhtiön luovutustappiot siirtyvät kuitenkin vastaanottavalle yhtiölle myös vastavirtasulautumisessa yleisseuraannon perusteella, eikä mahdollisella omistajanvaihdoksella ole vaikutusta luovutustappioiden vähentämiseen.³⁹

Sulautuvan yhtiön tulolähteen tappiot sekä luovutusvoitot, jotka sulautumisen yhteydessä siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa lähtökohtaisesti niiden samojen edellytysten mukaisesti, kuin ne olisi vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessa. Tappioiden vähentämjärjestys tulee huomioida sulautuneen yhtiön tappioita vähentäessä, mutta käytännössä sulautumisvuodelta syntynyt tappio voidaan vähentää vastaanottavan yhtiön tulosta jo sinä verovuonna, jona sulautuminen on tapahtunut.⁴⁰

Jos sulautumisessa on kyse kohdassa 4.3 käsitellystä, EVL 52 h §:ssä säädetystä veron kiertämistilanteesta tai se ei muuten täytä EVL 52 a ja 52 b §:ssä sulautumiselle annettuja edellytyksiä, aiheutuu järjestelystä yhtiölle veroseuraamuksia. Tällöin verotuksessa katsotaan, että sulautuva yhtiö purkautuu, eivätkä tappiot siirry purkautumiseksi katsottavan järjestelyn

³⁷ VH/8356/00.01.00/2020.

³⁸ KHO:n ennakkoratkaisussa KHO:2004:59 todettiin, että kun emoyhtiö A Oy sulautui kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön B Oy:öön, yli puolet B Oy:n osakkeista vaihtoi omistajaa, jolloin verotuksessa tapahtui TVL 122 §:n 1 momentissa tarkoitettu omistajanvaihdos, jonka perusteella yhteisön tappiota ei vähennetä.

³⁹ VH/8356/00.01.00/2020.

⁴⁰ VH/8356/00.01.00/2020.

yhteydessä vastaanottavalle yhtiölle.⁴¹ Suomen oikeuskäytännössä on myös katsottu, että sellaiset sulautuneen yhtiön verotukselliset erät, jotka eivät ole olleet sen käytettävissä ennen sulautumista, eivät voi siirtyä vastaanottavalle yhtiölle⁴². Oikeuskäytännössä veroylijäämien siirtyminen ja tappioiden siirtyminen on omistajanvaihdostilanteissa, joihin sulautuminenkin lukeutuu, rinnastettu toisiinsa⁴³.

4.3 Hankintamenon vähennyskelpoisuus

”Sulautumisessa vastaanottava yhtiö saa vähentää sen verovuoden verotuksessa, jonka aikana sulautuminen on tapahtunut, sulautumisessa siirtyneen käyttöomaisuuden hankintamenoista ja muista pitkävaikutteisista menoista poistoina enintään määrän, joka vastaa verovuoden enimmäispoistoa vähennettynä sulautuvan yhtiön verotuksessa verovuonna hyväksyttävän poiston määrällä”, säädetään EVL:n 52 b §:ssä sulautuvan yhtiön hankintamenojen vähennyskelpoisuudesta. Yritysjärjestelyissä hankintamenot ikään kuin säilyvät ennallaan verotuksessa⁴⁴. EVL 52 b §:ssä säädetään myös siirtyneisiin varauksiin ja varoihin liittyen, että niihin kohdistuvat 5 a §:ssä tarkoitetut oikaisuerät luetaan veronalaiseksi tuloksi samalla tavalla kuin ne olisi luettu veronalaiseksi tuloksi sulautuvan yhtiön verotuksessa.

Sulautuminen on mahdollista toteuttaa joko käyvin arvoin tai vaihtoehtoisesti siten, että siirtyvää omaisuutta koskeva kirjanpito jatkuu vastaanottavissa yhteisössä suoraan siirtyvän yhteisön kirjanpitoarvoista. Sulautumisen toteuttaminen käyvin arvoin johtaa kuitenkin siihen, että sulautuvan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoiset hankintamenot pysyvät edelleen samoina kuin ennen sulautumisen kohdistamista.⁴⁵

4.4 Veron kiertäminen yritysjärjestelyjen yhteydessä

EVL:ssa on myös yritysjärjestelyihin liittyvä veron kiertämistä koskeva säännös; 52 h §:n mukaan yritysjärjestelyitä koskevia verosäännöksiä ei sovelleta tai voidaan olla soveltamatta, jos on ”ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista

⁴¹ VH/8356/00.01.00/2020.

⁴² KHO:n vuosikirjaratkaisussa KHO:2002:72 on todettu, että sulautumisessa vastaanottavalla yhtiöllä ei ole oikeutta käyttää sulautuvan yhtiön veroylijäämiä, joiden käyttöön sulautuvalla yhtiölläkään ei ole ollut oikeutta ennen sulautumista.

⁴³ Ahonen – Pykönen – Salmikivi, s. 542.

⁴⁴ VH/8356/00.01.00/2020.

⁴⁵ Honkamäki – Kujanpää – Pennanen 2018, s. 123 ja s. 201.

tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen”. EVL 52 h § tarkoitus ei ole estää tavanomaista verosuunnittelua, mutta sillä pyritään torjumaan yritysjärjestelysäännöksiin sisältyvien etujen myöntäminen silloin, kun koko järjestelyn yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena ovat verotukselliset tekijät.⁴⁶

EVL 52 h §:n säännös voi tulla sovellettavaksi vain, jos kysymys on EUT:n oikeuskäytännössä tarkoitettua oikeuden väärinkäytöstä⁴⁷, minkä vuoksi sitä ei voida soveltaa, jos yritysjärjestelyn yhteydessä ei synny konkreettisia ja järjestelmälle vieraita veroetuja. Järjestelmälle vieraiksi veroetuiksi ei lasketa esimerkiksi osinkojen verokohtelun muuttumista tai sulautuvan yhteisön tappioiden siirtymistä vastaanottavalle yhteisölle TVL 123 §:n 2 momentin perusteella⁴⁸. Jos järjestelyssä taas syntyy konkreettisia ja järjestelmälle vieraita veroetuja, on näitä veroetuja verrattava yritysjärjestelylle esitettyihin liiketaloudellisiin perusteisiin, jotta voidaan selvittää, onko veron kiertäminen tai välttäminen ollut EVL 52 h §:ssä tarkoitettulla tavalla järjestelyn pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista syistä.⁴⁹

4.5 Rajat ylittävien yritysjärjestelyjen verovaikutukset

Kuten aikaisemminkin mainittu, ulkomaisen yhtiön sulautuessa suomalaiseen yhtiöön tai suomalaisen yhtiön sulautuessa ulkomaiseen yhtiöön yritysjärjestelyä kutsutaan rajat ylittäväksi. Rajat ylittävien yritysjärjestelyjen osalta Suomen TVL:ssa tai EVL:ssa ei siis ole erityisiä tarkentavia säännöksiä, joilla ohjattaisiin nimenomaan tappiontasauksen toteuttamista kansainvälisissä tilanteissa. Esimerkiksi rajat ylittäviin sulautumisiin katsotaan kuitenkin sovellettavan samoja yritysjärjestelydirektiivipohjaisia elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännöksiä kuin Suomen sisäisiinkin⁵⁰. Itse yritysjärjestelydirektiivistä selostetaan lisää kohdassa 4.4.2.

⁴⁶ VH/8356/00.01.00/2020.

⁴⁷ Ks. EUT:n asia C-126/10 Foggia – Sociedade. Gestora de Participações Sociais SA kohta 50 ja 51 sekä EUT:n asian C-28/95 kohta 48 B.

⁴⁸ Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisussa KHO:2017:78 korkein hallinto-oikeus totesi, että osinkojen verokohtelun muuttumista sekä uuden emoyhtiön nettovarallisuuden muuttumista osakevaihdon seurauksena oli pidettävä verotuksellisesti tavanomaisina seuraamuksina. Ks. Myös korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisun 2013:26 perusteluiden sulautuvan yhteisön tappioiden siirtymistä käsittelevä osio.

⁴⁹ VH/8356/00.01.00/2020.

⁵⁰ Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksen 2013:155 2. kohdassa todetaan, että Suomessa sovelletaan samoja yritysjärjestelydirektiivipohjaisia EVL:ssa annettuja säännöksiä niin rajat ylittäviin kuin Suomen sisäisiin sulautumisiin, minkä lisäksi verotuksessa on myös sulautumisia koskevia erityissääntöjä, joita ei ole sellaisenaan yritysjärjestelydirektiivissä.

4.5.1 Tappioiden siirtyminen rajat ylittävissä tilanteissa

Suomen lainsäädännössä ei ole aikaisemmin ollut säännöksiä ulkomaisten konserniyhtiöiden lopullisten tappioiden vähentämisestä, mikä on aiheuttanut usein tulkintaongelmia tapauksissa, joissa kyseinen käsite on noussut esille⁵¹. Nyt asiaan on kuitenkin tullut muutos, kun laki Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä, josta selostetaan lisää luvussa 5.4, on saatettu voimaan. Ulkomaisen yhtiön tappioiden merkitykseen vaikuttaa kuitenkin ensisijaisesti se, olisivatko tappiot vähennyskelpoisia ja siirtyisivätkö ne näin ollen esimerkiksi sulautumisen yhteydessä sulautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle vastaavassa kotimaisessa tilanteessa.⁵² Sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiö siirtää johtopaikkansa ja sen myötä verotuksellisen asuinpaikkansa toiseen valtioon, ei uuden asuinvaltion tarvitse myöntää verotuksessa sellaisten tappioiden vähennyskelpoisuutta, jotka syntyivät toisessa valtiossa sen aikana, jona yhtiö kuului vain toisen verotusvallan alaisuuteen⁵³.

Tappio, joka on vahvistettu toisessa valtiossa, voidaan siirtää toiseen valtioon esimerkiksi sulautumisella, jos katsotaan, että vastaanottavan yhtiön kotivaltion on hyväksyttävä siirtyvä tappio vähennykseksi. Suomen lainsäädännön mukaan rajat ylittävissä sulautumisessa sulautuvan yhtiön toisessa, kuin sen asuinvaltiossa vahvistettuja tappioita ei kuitenkaan voida siirtää vastaanottavalle suomalaiselle yhtiölle.⁵⁴

4.5.2 Yritysjärjestelydirektiivi

Sulautumisiin, jakautumisiin, osittaisjakautumisiin, varojensirtoihin sekä osakkeiden vaihtoihin sovellettavan, 19 päivänä lokakuuta 2009 annetun neuvoston direktiivin 2009/133EY (myöhemmin yritysjärjestelydirektiivi) tavoitteena on poistaa sisämarkkinoiden toimintaa haittaavia tekijöitä, toisin sanoen verotuksellisia esteitä yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiltä Euroopan unionin alueella, kuitenkin vaarantamatta samalla jäsenvaltioiden taloudellisia intressejä. Direktiiviä sovelletaan EU:n jäsenvaltioissa sekä muissa Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvissa maissa sellaisissa yritysjärjestelyissä, jossa on mukana kahdessa tai useammassa näistä valtioista sijaitsevia yhtiöitä.

⁵¹ Nykänen 2020, s. 6.

⁵² KHO:2020:36.

⁵³ Asia C-405/18 Aures Holding a.s. kohta 45.

⁵⁴ Malmgérn 2013, s. 155.

Lähtökohtana on, että yritysjärjestelystä, joka on toteutettu yritysjärjestelydirektiivin mukaan ei aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia järjestelyihin osallistuville yrityksille tai niiden omistajille. Direktiivin perusajatuksena nähdäänkin jatkuvuusperiaate sekä luovutusvoiton lykkääntyminen järjestelyä seuraavaan luovutukseen.⁵⁵ Suomessa yritysjärjestelydirektiivi on saatettu voimaan EVL:n 52–52 h §:n säännöksillä. Suomen sisäisissä yritysjärjestelyissä sallittuja ovat samat veroedut, jotka yritysjärjestelydirektiivi edellyttää annettavaksi myös rajat ylittävissä järjestelyissä. Sen syvemmin esimerkiksi tappioiden siirtymisestä rajat ylittävien yritysjärjestelyjen yhteydessä ei direktiivissä kuitenkaan säännellä, eikä siksi Suomenkaan lainsäädännössä ole tarkempia säännöksiä ohjaamaan tappiontasausta esimerkiksi rajat ylittävien sulautumisten osalta. Yritysjärjestelydirektiivin sääntelyä pidetäänkin yleisesti minimisääntelynä, jonka seurauksena kansallinen lainsäädäntö saa olla direktiiviin verrattuna verovelvollisen kannalta edullisempaan lopputulokseen johtavaa⁵⁶.

Yritysjärjestelydirektiivillä on EU-oikeuden perusominaisuudet, joihin lukeutuvat EU-oikeuden etusija, sen suora sovellettavuus ja välitön oikeusvaikutus sekä EU-oikeuden tulkintavaikutus. Näistä perusominaisuuksista EU-oikeuden etusija tulee esille, jos jäsenvaltiossa voimassa olevat säännökset ovat ristiriidassa soveltuvan EU-oikeuden säännösten kanssa. Kun EU-oikeudella on etusija kansalliseen säännöstöön nähden, sillä on välitön oikeusvaikutus, jonka seurauksena verotusasia voidaan ratkaista ”kansallisesta säännöksestä poikkeavalla tavalla EU-oikeuden säännöksen mukaisesti tai sen asettamat vaatimukset täyttävällä tavalla”⁵⁷. Direktiivin 15.1 artiklan a-kohdassa kuitenkin myönnetään jäsenvaltiolle oikeus olla soveltamatta kaikkia tai joitakin 4-14 artiklan säännöksiä tai evätä niistä saatavan hyödyn, jos käy esimerkiksi ilmi, että jonkin 1 artiklassa tarkoitettun toimen, eli sulautumisen, jakautumisen, osittaisjakautumisen, varojensiirtojen tai osakkeidenvaihtojen pääasiallisena tarkoituksena on veron välttäminen tai veron kiertäminen.⁵⁸ Tätä on pidettävä yritysjärjestelydirektiivin sisältämänä, suppeasti tulkittavana poikkeussäännöksenä, jonka nojalla jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti tai erityistilanteissa kieltäytyä joko kokonaan tai osittain soveltamasta direktiivin säännöksiä⁵⁹.

⁵⁵ VH/8356/00.01.00/2020.

⁵⁶ Penttilä 2012, s. 33.

⁵⁷ Penttilä 2012, s. 30.

⁵⁸ Penttilä 2012, s. 30.

⁵⁹ Esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen asian C-352/08 *Modehuis A. Zwijnenburg BV* kohdassa 46 todetaan, että poikkeussäännöksenä pidettävää säännöstä on tulkittava suppeasti ottaen huomioon sen sanamuoto, tarkoitus ja asiayhteys. Ks. myös EUT:n asian C-126/10 *Foggia – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA* kohta 33, jossa todetaan, että jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti ja erityistilanteissa

5. Lopulliset tappiot

5.1 Taustaa

Erillisperiaatteen mukaan konserniin kuuluvia yhtiöitä käsitellään eri valtioiden kansallisessa lainsäädännössä lähtökohtaisesti erillisinä verovelvollisina. Näin ollen mahdollisuudet konserniyhtiöiden väliseen tuloksentasaukseen ovat yleensä melko rajalliset, ellei tällaista tuloksentasausta ole kansainvälisessä lainsäädännössä nimenomaan mahdollistettu.⁶⁰ Suomessa konsernin sisäinen tuloksentasausta toteutetaan konserniavustusjärjestelmällä, joka tähtää verotuksen neutraalisuuteen. Jos yhtiö sulautetaan ja tappiot on katettu konserniavustuksella, ei tappiota tuottaneen sulautuvan yhtiön tarvitse sulautumisen yhteydessä miettiä sitä, siirtyvätkö tappiot sulautumisessa vai eivät. Tämä konserniavustuslain mukainen konserniavustus oli aikaisemmin Suomessa mahdollinen kuitenkin vain, kun sen antajana oli kotimainen eli suomalainen osakeyhtiö tai osuuskunta, mikä tarkoitti sitä, ettei konserniyhtiöiden välistä rajat ylittävää tappiontasausmahdollisuutta ollut Suomessa lainkaan. Myös kansainvälisesti on ollut tyypillistä, ettei konserniyhtiöiden välistä tappioidentasausjärjestelmää ole laajennettu koskemaan rajat ylittäviä tilanteita. Tällä turvataan tavanomaisesti se, että valtion omassa verotuksessa usein vähennyskelpoinen konserniavustus myös tuloutuu oman valtion verotuksessa.⁶¹

”Kansainvälisen konsernin tyypillisenä vero-ongelmana on usein se, että voittoja ja tappioita ei saada kohtaamaan eli tappioita ei päästä vähentämään toisten yhtiöiden voitoista”⁶². Rajat ylittävien yritysjärjestelyjen, etenkin sulautumisten, yhteydessä esiin nouseekin usein kysymys siirtyvän yhtiön mahdollisten voittojen tai tappioiden siirtymisestä yhtiön mukana vastaanottavalle yhtiölle. Kuten yritysjärjestelyjä koskevassa kappaleessa on selostettu, OYL:n 16 luvun 1 §:n mukaan sulautumisessa sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, mutta tappioiden siirtymisestä tässä yhteydessä OYL:ssa ei ole mainintaa. Sen sijaan TVL:n 123 §:n 2 momentissa on aikaisemminkin mainittu erityissäännös koskien yhteisöjen sulautumisen – tai jakautumisen – vaikutusta sulautuvan yhtiön vanhojen

kieltäytyä joko kokonaan tai osittain soveltamasta direktiivin säännöksiä tai peruuttaa niistä saatavan hyödyn.

⁶⁰ Helminen 2020, s. 535.

⁶¹ Penttilä 2009, s. 461.

⁶² Penttilä 2009, s. 461.

tappioiden vähentämiseen sulautumisessa. Tappioiden siirtyminen kuitenkin yleisesti edellyttää, että sulautuminen on toteutettu EVL:n yritysjärjestelysäännösten mukaisesti⁶³.

TVL:ssa on siis säädöksiä koskien yhtiön tappioiden vähentämistä yritysjärjestelytilanteiden yhteydessä, mutta nämä säädökset eivät kuitenkaan koske yritysjärjestelyjen kansainvälisiä muotoja, kuten rajat ylittäviä sulautumisia ja jakautumisia. Koska tarkempaa lainsäädäntöä kansainvälisiä yritysjärjestelyitä seuraavasta tappiontasauksesta, rajat ylittävistä konserniavustuksesta tai ylipäätään niiden mahdollisuudesta ei ole Suomen tai koko Euroopan unioninkaan tasolla ollut, tuomioistuimissa niin Suomessa kuin EU:ssa on törmätty ongelmallisiin tilanteisiin ja pulmallisiin sekä vaikeaselkoiisiin tulkintakysymyksiin tapauksissa, jossa tällaisia tilanteita on käsitelty. Näiden tapausten pohjalta termi *lopulliset tappiot* on saanut alkunsa ja pikkuhiljaa – samankaltaisen asioiden lisääntyessä ja tapausryhmän laajetessa – vakiintunut.

5.2 Lopullisten tappioiden käsite

Niin sanottu lopullisten tappioiden käsite on saanut alkunsa vuonna 2004, jolloin se on mainittu ensimmäistä kertaa Euroopan unionin tuomioistuimen antamassa tuomiossa asiasta C-446/03 Marks & Spencer. Lopullisten tappioiden käsite perustuu näin ollen EU-oikeuteen⁶⁴ ja se on esiintynyt vuoden 2004 jälkeen lukuisissa muissa Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuissa, joissa on käsitelty esimerkiksi rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä – niistä erityisesti sulautumista – tai rajat ylittävää konserniavustusta. Termin lopulliset tappiot voidaan siis sanoa syntyneen sen seurauksena, että EUT:ssa on pyritty rajat ylittäviin yritysjärjestelytapauksiin annettujen tuomioiden pohjalta luomaan ja yhtenäistämään edes jonkin näköisiä edellytyksiä tappioiden vähentämiselle tällaisten kansainvälisten tilanteiden seurauksena, sillä minkäänlaisia säännöksiä tai lakiin pohjautuvaa käytäntöä ei kyseisistä asioista ole EU-tasolla ollut.

Tappioiden voidaan sanoa olevan lopullisia, kun yhtiöllä ei ole mahdollisuutta niiden käyttämiseen asuinvaltionsa verotuksessa, tai kun näiden tappioiden siirtäminen kolmannelle

⁶³ Korkein hallinto-oikeus totesi ratkaisussaan 2012:23, ettei TVL:n 123 §:n 2 momentissa tarkoitettuna sulautumisena voida pitää sellaista sulautumista, joka ei täytä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 a §:ssä säädettyjä edellytyksiä.

⁶⁴ HE 185/2020 vp., s. 5.

osapuolelle ei ole mahdollista⁶⁵. Tappioiden vähennysoikeutta ei saa siis evätä ulkomaisel-takaan tytäryhtiöltä, jos ulkomainen tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki asuinvaltiossaan olemassa olevat tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet eikä ole mahdol-lista, että joko ulkomainen tytäryhtiö itse tai joku muu yhtiö, etenkin sellaisessa tapauksessa, että tytäryhtiö on myyty sille, ottaisi tappiot huomioon asuinvaltiossaan myöhemmin tule-vien verovuosien aikana⁶⁶. Lopullisilla tappioilla voidaan siis katsoa olevan tietty määri-telmä, mutta tämän määritelmän ehtojen toteen näyttäminen on kuitenkin osoittautunut mo-nissa tapauksissa hyvin pulmalliseksi tai jopa mahdottomaksi. Näin ollen kynnyks tappioiden toteamiselle ja katsomiselle lopulliseksi on hyvin korkea⁶⁷.

Tappioiden lopullisuuden osalta EUT:n asian C-123/11 mukaan vastaanottavalle emoyhti-ölle on varattava mahdollisuus näyttää toteen, että siihen sulautuvan tytäryhtiön tappiot jää-vät lopullisesti vähentämättä, jos niitä ei voida huomioida vastaanottavan emoyhtiön vero-tuksessa. Tällaisessa tilanteessa tappioiden lopullisuuden osoittaminen johtaisi siihen, että SEUT 49 ja 54 artikla ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa toimintansa lopetta-neen, samassa valtiossa asuvan tytäryhtiönsä kanssa sulautuneelle emoyhtiölle annetaan mahdollisuus vähentää verotettavasta tulostaan tytäryhtiön tappiot, mutta ulkomaisen toi-mintansa lopettaneen tytäryhtiönsä kanssa sulautuneelta emoyhtiöltä se evätään. Asiaan C-123/11 annetun tuomion mukaan tappioiden lopullisuutta ei kuitenkaan osoita vielä se, että sulautumisen jälkeen kotimaiselle yhtiölle ei jää sulautuneen yhtiön asuinvaltioon tytäryh-tiötä tai kiinteää toimipaikkaa.

Aiempaa oikeuskäytäntöä lopullisiin tappioihin nojautuvien yritysjärjestelytapauksen osalta on esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen tasolla melko runsaasti. Lopulliset tappiot ovat nousseet avainasemaan myös Suomessa KHO:n vuosikirjaratkaisussa 2020:51, jossa käsiteltiin suomalaisen A-konsernin tappiollisen latvialaisen tytäryhtiö A AS:n sulautumista sen suomalaiseen emoyhtiöön A Oy:öön. Koska tarkkoja säädöksiä kyseisen asian tiimoilta ei kuitenkaan ole, täytyy arviointia sitä tarvitsevilla tilanteissa suorittaa tuomioistuimissa tapauskohtaisesti ja aiempaan oikeuskäytäntöön verraten.

⁶⁵ Asia C-446/03 Marks & Spencer.

⁶⁶ Euroopan unionin tuomioistuimen asian C-446/03 Marks & Spencer kohdassa 55 yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että sijoittautumisvapautta rajoittavalla toimenpiteellä ylitetään se, mikä on tarpeen kyseisen toi-menpiteen tavoitteiden saavuttamiseksi olennaisilta osin, jos kyseiset mahdollisuudet on käytetty todistet-tavasti loppuun.

⁶⁷ Helminen 2020, s. 541.

5.2.1 Tappioiden lopullisuuden arviointi

Yleisesti ottaen edellytyksenä tappioiden lopullisuuden arvioinnille voidaan pitää sitä, että sulautuneella yhtiöllä on ollut sulautumishetkellä asuinvaltionsa verolainsäädännön mukaisia, käytettävissä olevia tappioita. Kyse ei voi olla EUT:n oikeuskäytännössä tarkoitetuista lopullisista tappioista, jos tappiot on yhtiön asuinvaltiossa jo menetetty esimerkiksi niiden käyttöaikaa koskevien rajoitusten vuoksi tai muusta asuinvaltion lainsäädännöstä johtuvasta syystä.⁶⁸

EUT:n tuomioiden perusteella voidaan alustavasti katsoa, että sulautuneen yhtiön tappioiden lopullisuutta arvioidaan lähtökohtaisesti sen asuinvaltion lainsäädännön mukaan - ”jos tappioiden lopullisuutta arvioitaessa ei otettaisi huomioon sulautuvan yhtiön asuinvaltion verolainsäädännössä olevia tappioiden käyttöä koskevia rajoituksia, voisi asuinvaltiossa jo kertaalleen vähennyskelvottomaksi muuttunut tappio muuttua uudelleen vähennyskelpoiseksi Suomessa”⁶⁹. Näin ollen tappioiden lopullisuuden ja vähennyskelpoisuuden arviointi edellyttää aiemman oikeus- ja ratkaisukäytännön huomioinnin ohella myös esimerkiksi sulautuvan yhtiön asuinvaltion lainsäädäntöön perehtymistä sekä tosiseikkojen huolellista selvittämistä.⁷⁰

Lopullisten tappioiden määritelmän ja arvioinnin vaikeaselkoisuudesta sekä pulmallisuudesta kertoo esimerkiksi se, että esimerkiksi EUT:n asian C-608/17, Skatteverket vastaan Holmen AB ratkaisuehdotuksen johdannossa on lausuttu, että unionin tuomioistuin on jo aikaisemmin antanut useita ratkaisuja koskien lopullisia tappioita, ja tähän tapausryhmään liittyy itsessään lukuisia ongelmia. Lisäksi useissa aikaisemmissa Euroopan unionin tuomioistuimessa annetuissa ratkaisuissa ei ole pystytty selvittämään lopullisesti, mitkä todella ovat lopullisten tappioiden edellytykset⁷¹. Lopullisilla tappioilla voidaan siis katsoa olevan tietty määritelmä, kuten edellä on tappioiden lopullisuudesta selostettu, mutta tälle määritelmälle ei ole Suomen laissa tai Euroopan unionin asetuksissa annettu tai asetettu tiettyjä tarkkoja edellytyksiä tai ehtoja, joka tekee määritelmän täyttämisen arvioinnista ongelmallista ja vaikeaa. Lisäksi EUT on myös muistuttanut, että tappioiden lopullisuus voidaan arvioinninkin perusteella todeta vasta sitten, kun tytäryhtiö ei enää saa tuloja asuinjäsenvaltiossaan

⁶⁸ Ahonen – Pykönen – Salmikivi 2016, s. 542.

⁶⁹ Ahonen – Pykönen – Salmikivi 2016, s. 551.

⁷⁰ Ahonen – Pykönen – Salmikivi 2016, s. 551.

⁷¹ Asia C-608/17 Holmen

– ”niin kauan kuin tytäryhtiö saa edes vähäisiä tuloja, on olemassa mahdollisuus, että tappiot voidaan vähentää sen asuinjäsenvaltiossaan tulevaisuudessa tuottamista voitoista⁷².

Oikeuskäytännössä on myös esimerkkejä tilanteista, jossa tuomion antaja ei ole suorittanut ratkaisuksi asti arviointia siitä, ovatko tapauksessa vähennettäväksi esitetyt tappiot lopullisia vai eivät. Esimerkki tällaisesta tapauksesta Suomen ratkaisukäytännössä on KHO:n vuosikirjapäätös KHO:2013:155, jossa korkein hallinto-oikeus jätti lopulta ratkaisematta ja toteamatta sen, olivatko suomalaisen A Oy:öön sulautuvan ruotsalaisen tytäryhtiö B AB:n tappiot lopullisia, minkä vuoksi annetulla ennakkoratkaisulla ei kaikilta osiltaan ratkaistu kysymystä siitä, olisiko A Oy saanut vähentää kysymyksessä olevat B AB:n tappiot.

5.2.2 Näyttövelvollisuus tappioiden lopullisuudesta

Näyttötaakka tappioiden lopullisuudesta on tappioiden omistajan harteilla, eli samalla sen, joka tappiot tahtoo verotuksessaan hyödyntää. Verovelvollisen täytyy siis itse todistaa käytäneensä loppuun kaikki mahdollisuudet tappioiden käyttämiseen asuinvaltionsa verotuksessa. Tappioita ei näin ollen tarvitse katsoa lopullisiksi, ellei verovelvollinen itse osoita, että sen on mahdotonta hyödyntää kyseiset tappiot taloudellisesti esimerkiksi luovutuksen kautta siten, että kolmas, luovutuksensaaja, ottaa tappiot verotuksessa huomioon tulevien verovuosien aikana⁷³.

Useissa Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuissa, jotka kuuluvat ”lopullisten tappioiden” tapausryhmään, ei olekaan lopulta edes ratkaistu sitä, ovatko tappiot, jotka vastaanottava yhtiö haluaisi verotuksessaan vähentää, lopullisia. Tällaiseen lopputulemaan päädyttiin esimerkiksi EUT:n asiassa C-607/17 Skatteverket vs. Memira Holding AB. Kyseisessä tapauksessa unionin tuomioistuin lausui ratkaisussaan, ”että sen arvioimisessa, ovatko ulkomailla asuvan tytäryhtiön tappiot lopullisia, sillä seikalla, että tytäryhtiön jäsenvaltiossa ei ole mahdollista siirtää yhtiön tappioita toiselle verovelvolliselle sulautumisen yhteydessä mutta tällainen siirtäminen on mahdollista emoyhtiön asuinvaltiossa kotimaisten yhtiöiden sulautumisen yhteydessä, ei ole ratkaisevaa merkitystä ellei emoyhtiö osoita, ettei sen ole mahdollista hyödyntää kyseisiä tappioita varmistamalla esimerkiksi luovutuksen kautta, että kolmas ottaa tappiot verotuksessa huomioon tulevien verovuosien aikana”. Näin itse

⁷² Asia C-172/13, kohta 35.

⁷³ Asia C-607/17 Memira Holding, kohta 28.

tuomiossa ei ole siis otettu kantaa siihen, ovatko Memira Holding AB:n tapauksessa kyseessä lopulliset tappiot vai eivät, vaan EUT on pikemminkin ratkaisussaan laskenut tämän näyttövelvollisuuden verovelvollisen yhtiön harteille ja pyytänyt tätä osoittamaan, ettei sen ole mahdollista hyödyntää kyseisiä tappioita muuten kuin vastaanottamalla ne emoyhtiönä sulautumisessa, jotta asia voidaan ylipäättään ratkaista tappioiden vähennyskelpoisuuden osalta suuntaan tai toiseen. Joka tapauksessa emoyhtiön näytöistä ja osoituksista huolimatta kynnys tappioiden katsomiseksi lopulliseksi on kuitenkin todella korkea.

5.2.2.1 KHO:2020:51

Hyvänä esimerkkinä näyttövelvollisuuden määräytymisen vaikutuksista tappioiden lopulliseksi toteamiseen voidaan pitää korkeimman hallinto-oikeuden tapausta KHO:2020:51. Asian käsittelyssä KHO oli Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella todennut, että vastaajan ja verovelvollisen, suomalaisen A-konsernin suomalaisen tytäryhtiön A Oy:n, oli näytettävä toteen se, että sen latvialainen tytäryhtiö A AS oli käyttänyt loppuun kaikki sen asuinvaltiossaan olemassa olevat tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet. Koska näyttötaakka määräytyi korkeimmassa hallinto-oikeudessa A Oy:lle, ei tapauksessa ollut enää merkitystä sillä, että A Oy:n mukaan Verohallinto ja hallinto-oikeus olivat jo aikaisemmin arvioineet A AS:n tappioiden lopullisuuden toimitetun näytön perusteella. Lopulta A Oy ei saanut vähentää verotuksessaan latvialaisen tytäryhtiönsä A AS:n tappioita rajat ylittävän sulautumisen seurauksena, koska KHO:n mukaan A Oy ei ollut näyttövelvollisuutensa puitteissa osoittanut siihen sulautuvan A AS:n tappioiden olevan lopullisia. Ratkaisevaa tapauksessa oli juuri se, etteivät EUT:n oikeuskäytännön mukaiset edellytykset A AS:n tappioiden lopullisuudelle olleet täyttyneet, koska A Oy ei ollut sitä kyennyt osoittamaan.

Kuten korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisun KHO:2020:51 perusteellakin voidaan huomata, ulkomailla asuvan tytäryhtiön tai sen emoyhtiön voi olla hyvin vaikea näyttää ja osoittaa sille syntyneiden tappioiden olevan todella lopullisia, jolloin kyseisen tapausryhmän tapaukset päädytään ratkaisemaan usein vastapuolen eduksi tarpeellisen ja vaaditun näytön jäädessä puutteelliseksi.

5.3 Sijoittautumisvapaus ja sen rajoittaminen

Sijoittautumisvapaus on oikeus, joka tunnustetaan jäsenvaltion kansalaisille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 49 artiklassa ja jolla pyritään turvaamaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuvien luonnollisten henkilöiden ja yritysten tasa-arvoinen kohtelu kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin nähden. Yleisesti ottaen SEUT 49 artiklassa kielletään rajoitukset, jotka rajoittavat jäsenvaltion kansalaisen sijoittautumisvapautta. Artiklassa kiellettyjen joukkoon kuuluvat esimerkiksi sellaiset rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle sekä sellaiset rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppavedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä. 49 artiklassa tunnustettuun sijoittautumisvapauteen kuuluu myös oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion mukaan koskevat sen kansalaisia.

Vaikka sijoittautumisvapauteen kajoavat rajoitukset on lähtökohtaisesti kielletty SEUT 49 artiklassa, voidaan sijoittautumisvapautta kuitenkin rajoittaa, jos sillä ”pyritään perustusso-
pimuksen mukaiseen, sallittuun tavoitteeseen ja jos sitä voidaan pitää perusteltuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä”⁷⁴. Sijoittautumisvapautta voidaan siis toisin sanoen rajoittaa suhteellisuusperiaatteen⁷⁵ puitteissa sellaisissa tilanteissa ja olosuhteissa, joissa rajoittamiselle on olemassa hyväksyttävä oikeuttamisperuste. Oikeuttamisperusteesta ja sen mahdollisista osatekijöistä sekä suhteellisuusperiaatteesta ja sen lähtökohdista selostetaan lisää seuraavissa alaluvuissa sekä oikeuskäytäntöön ja tapaukseen C-446/03 Marks & Spencer paneutumisen yhteydessä.

Suomen verotusperiaatteiden pohjalta voidaan yksinkertaistettuna kuitenkin todeta, että vapaa sijoittautumisoikeus ei voi edellyttää, että sellaiset edellisten vuosien tappiot, jotka eivät olisi koskaan vähennyskelpoisia Suomen verojärjestelmässä, olisivat vähennyskelpoisia suomalaisten yritysten ulkomaisille tytäryhtiöille. Näin on, vaikka tappiot olisivatkin lopullisia ja täyttäisivät näin ollen kaikki muut edellytykset tappioiden vähennyskelpoisuudelle

⁷⁴ Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 35.

⁷⁵ Suhteellisuusperiaatteessa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen asian C-446/03 Marks & Spencer kohdassa 55 mainitusta vähemmän rajoittavan toimenpiteen löytämisestä ja sen soveltamisesta niin, että oikeuttamisperusteen taustalla oleva tavoite voidaan saavuttaa tämän vähemmän rajoittavan toimenpiteen avulla. Ks. Myös seuraava kappale 5.2.1 Suhteellisuusperiaate.

rajat ylittävissä tilanteissa. Samaa logiikkaa mukaillen myöskään sellaisia ulkomaisten tytäryhtiöiden tappioita, jotka ylittävät Suomen verojärjestelmässä annetun aikarajan sille, miten vanhoja tappioita voidaan verotuksessa ylipäättään vähentää, ei voida oikeuttaa vähennettäväksi sijoittautumisvapauden ja tappioiden lopullisuuteen vedoten. Vanhentuneiden tappioiden vähennyskelpoisuuden epääminen tai esimerkiksi sen estäminen, että Suomen verojärjestelmän mukaan vanhentuneet tappiot kuitattaisiin vähennyskelpoista konserniavustusta vastaan ei siis tarkoita sitä, että rajat ylittäviä tilanteita kohdeltaisiin tappioiden osalta huomommin kuin puhtaasti kotimaisia tilanteita, eikä näin ollen kyseessä ole sijoittautumisoikeuden vastainen verotus.⁷⁶

5.3.1 Hyväksyttävästä oikeuttamisperusteesta

Kuten aikaisemmin sijoittautumisvapauden rajoittamista käsittelevässä kappaleessa on mainittu, sijoittautumisvapautta voidaan oikeutetusti rajoittaa sellaisissa tilanteissa, joissa tällaiselle rajoitukselle on olemassa hyväksyttävä oikeuttamisperuste. Ulkomaisen tytäryhtiön tappioiden vähentämistä koskevissa tapauksissa tällainen oikeuttamisperuste muodostuu asiaan Marks & Spencer annetun tuomion perusteella tavanomaisesti kolmesta erillisestä osatekijästä, jotka ilmenevät samaisen tuomion kohdista 43-51; 1) verotusvallan tasapainoisen jakautumisen vaarantuminen, joka ilmenee, jos rajat ylittävä tappiontasaus tapahtuu ilman minkäänlaisia ehtoja 2) tappioiden kaksinkertaisen käytön vaara, joka syntyy silloin, kun konsernin sisäinen tappiontasaus laajennetaan kokemaan toisessa jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuvien tytäryhtiöiden tappioita, sekä 3) veronkierron vaara, joka muodostuu, kun konserniyhtiöllä on mahdollisuus siirtää tappioita sellaisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yhtiöihin, joissa sovelletaan korkeimpia verokantoja ja joissa tappioiden arvo verotuksessa on näin ollen suuri. Nimenomaan yhdessä nämä kolme erillistä osatekijää muodostavat sellaisen hyväksyttävän oikeuttamisperusteen, jonka nojalla tuomioistuimien katsoi myös asiassa Marks & Spencer Ison-Britannian sijoittautumisvapautta rajoittavan lainsäädännön oikeutetuksi ja näin ollen valtion veroviranomainen pystyi sallitusti epäämään sulautumisessa vastaanottavalta emoyhtiöltä oikeuden sulautuneen ulkomaisen tytäryhtiön tappioiden vähentämiseen sen omassa verotuksessa.

⁷⁶ Helminen 2020, s. 542 ja 543.

Edellä mainitut oikeuttamisperusteiden yhdessä muodostavat osatekijät eivät kuitenkaan vielä yksistään oikeuta hyväksytyyn sijoittautumisvapauden rajoittamiseen tilanteissa, joissa aikaisemminkin mainittu ja seuraavassa alaluvussa tarkemmin käsitelty suhteellisuusperiaate ei toteudu. Tällainen tilanne on kyseessä, kun tappiot ovat todistetusti ja aikaisemminkin esitetyn määritelmän mukaisesti lopullisia. Esimerkiksi asian Marks & Spencer ratkaisussa suhteellisuusperiaate edellytti Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan sitä, että Ison-Britannian tulee kaikesta huolimatta sallia niin sanottujen lopullisten tappioiden vähentäminen. Kaiken kaikkiaan näiden ”oikeuttamisperusteiden muodostavien osatekijöiden merkitys vähennee tai poistuu kokonaan”⁷⁷, kun kyseessä ovat lopulliset tappiot, koska niiden tapauksessa esimerkiksi vaaraa tappion kahteen kertaan vähentämisestä ei ole.⁷⁸

Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että oikeuttamisperusteista tärkeimpänä voidaan pitää verotusvallan tasapainoista jakautumista, johon nähden kaksi muuta perustetta ovat alisteisia. Lopullisuuden käsitteen johdonmukaistamiseksi tämän oikeuttamisperusteista tärkeimmän kanssa, tulisi se oikeuskirjallisuuden ja siinä esitettyjen näkemysten mukaan rajata koskemaan ainoastaan sellaisia tappioita, jotka ovat lopullisia vain tosiallisista syistä (factual reasons). Tästä erotuksena olisivat siis tappiot, jotka eivät ole olleet sulautuneen yhtiön käytettävissä lainsäädännöllisistä syistä (legal reasons) johtuen.⁷⁹

5.3.2 Suhteellisuusperiaate

Käytäntönä on, että perusvapaudet eivät lähtökohtaisesti edellytä tappioiden hyödyntämisen sallimista rajat ylittävästi konsernin sisällä. EUT:n ratkaisukäytännössä, suuren jaoston tuomion C-446/03 Marks & Spencer valossa on kuitenkin katsottu, että lopulliset tappiot luovat poikkeuksen tähän käytäntöön. Kun kyseessä ovat lopulliset tappiot, niiden rajat ylittävästä hyödyntämisestä on säädettävä suhteellisuusperiaatteen noudattamisen vuoksi⁸⁰. Suhteellisuusperiaatteessa on pohjimmiltaan kyse vähemmän rajoittavan toimenpiteen löytämisestä ja sen soveltamisesta niin, että oikeuttamisperusteiden taustalla oleva tavoite voidaan saavuttaa vähemmän rajoittavalla toimenpiteellä. Esimerkiksi asiassa C-446/03 Marks & Spencer Ison-Britannian verolainsäädäntöön lukeutunut ulkomaisten tappioiden vähentämiskielto oli

⁷⁷ Penttilä 2009, s. 463.

⁷⁸ Penttilä 2009, s. 463.

⁷⁹ Ahonen – Pykönen – Salmikivi, s. 541.

⁸⁰ Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 55.

suhteellisuusperiaatteen vastainen, sillä kiellon tavoitteet olisi pystytty saavuttamaan myös vähemmän rajoittavilla säännöksillä. Tässä tapauksessa suhteellisuusperiaatteen noudattaminen edellytti nimenomaan sitä, että Ison-Britannian tuli sallia niin sanottujen lopullisten tappioiden vähentäminen.⁸¹

Ulkomaisten tappioiden vähentämisen epäämisen verovelvolliselta voidaan siis katsoa olevan suhteellisuusperiaatteen vastaista, jos toisessa jäsenvaltiossa toimiva tytäryhtiö on tappiontasausta koskevassa hakemuksessa käyttänyt loppuun kaikki mahdollisuudet, jotka koskevat tappioiden huomioon ottamista sen asuinpaikkavaltiossa⁸². Lisäksi ulkomaisten tappioiden vähennyskelvottomana pitämisen voidaan katsoa olevan suhteellisuusperiaatteen vastaista myös siinä tapauksessa, jos ei ole olemassa mahdollisuutta siihen, että ulkomainen tytäryhtiö itse tai kolmas yhtiö etenkin siinä tapauksessa, että kyseinen tytäryhtiö on myyty sille, voi ottaa kyseisen tytäryhtiön tappiot huomioon sen asuinpaikkavaltion verotuksessa tulevien verovuosien aikana⁸³. Toisin sanoen tappioiden vähentämisen epääminen on suhteellisuusperiaatteen vastaista, jos tappiot ovat lopullisia.

Vaikka yleisesti ottaen rajat ylittäviä tilanteita, niistä erityisesti yritysjärjestelyitä ja konsernivähennystä, tulisi kohdella verotuksessa tasa-arvoisesti kotimaisiin tilanteisiin nähden, Euroopan unionin tuomioistuimen asiat C-446/03 Marks & Spencer ja C-607/17 Memira Holding AB kuitenkin osoittavat, että sijoittautumisvapauden rajoittamisen siten, että yhtiön oikeutta vähentää ulkomaisen tytäryhtiön tappiot rajoitetaan, mutta kotimaisen tytäryhtiön tappioiden vähentäminen sallitaan, nähdään olevan perusteltua verotusvallan tasapainoisen jakautumisen sekä veronkierron ja tappioiden kaksinkertaisen käytön estämisen varmistamiseksi. Tämän vuoksi oikeutettu sijoittautumisvapauden rajoittaminen edellyttää myös suhteellisuusperiaatteen toteutumista, jotta rajoituksella ei ylitetä sitä, ”mikä on tarpeen kyseisen toimenpiteen tavoitteiden saavuttamiseksi olennaisilta osin - ”⁸⁴.

5.3.3 Asiasta C-446/03 Marks & Spencer

Koska lopullisten tappioiden käsite ja siihen liittyvät, edelläkin esitellyt tärkeimmät oikeudelliset kysymykset perustuvat puhtaasti Euroopan unionin tuomioistuimen oikeus- ja

⁸¹ Penttilä 2009, s. 463.

⁸² Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 55.

⁸³ Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 55.

⁸⁴ Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 55.

ratkaisukäytäntöön ja eritoten EUT:n asiaan C-446/03 Marks & Spencer, lienee mielekästä tarkastella tätä tapausta vielä hieman perusteellisemmin asiasta riittävän kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tässä tutkielmassa aikaisemmin mainituilla, lopullisia tappioita käsittelevillä Euroopan unionin tuomioistuimen ja lisäksi Suomen korkeimman hallinto-oikeuden tapauksilla ja ratkaisuilla, joissa on nimenomaan ollut kyse tappioiden siirtymisestä rajat ylittävissä sulautumis- ja konserniavustustilanteissa, on voitu katsoa olevan oleellistakin merkitystä tappioiden lopullisuuden määritelmän kehityksen kannalta niin Euroopan unionin tuomioistuimen kuin Suomen vastaavan oikeuskäytännön tasolla. Kuitenkin, kuten aikaisemmin on mainittu ja kuten tekstistä on ilmennyt, lopullisten tappioiden määritelmä perustuu alun perin EUT:n asiassa C-446/03 Marks & Spencer annettuun tuomioon, minkä vuoksi sen merkitys lopullisiin tappioihin liittyvissä kysymyksissä on kaikista olennaisin.

Asiassa C-446/03 Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of taxes), oli käsitelty ennakkoratkaisupyyntöä, jossa oli ollut kyse siitä, oliko Iso-Britannian veroviranomainen voinut annetuin perustein hylätä tappiontasausta koskevan hakemuksen, jonka toinen asianosainen oli tehnyt voidakseen vähentää Yhdistyneissä kuningaskunnissa voitoistaan toimitetusta verotuksesta Belgiaan, Saksaan ja Ranskaan sijoittautuneille, toimintansa lopettaneille tytäryhtiöilleen syntyneet tappiot. Asiassa oli siis toisin sanoen tarkastelussa se, kuinka EU:n perusvapaudet vaikuttivat Iso-Britannian velvoitteeseen hyväksyä sen kansallisen, valtionsisäisen tappiontasausjärjestelmän soveltaminen sellaisiin tilanteisiin, jotka tapahtuivat rajat ylittävästi toisen EU:n jäsenvaltion kesken⁸⁵. Asian Marks & Spencer voi lähtökohtaisesti katsoa olevan perusta myöhemmälle ratkaisukäytännölle ”lopullisten tappioiden” tapausryhmän asioissa, sillä siitä Euroopan unionin tuomioistuimessa annettu tuomio sisälsi lopputuloksen, jonka mukaan Ison-Britannian tuli hyväksyä konserniyhtiöiden välinen tappioiden siirto myös rajat ylittävissä tilanteissa *lopullisten tappioiden* osalta.

Asian Marks & Spencer merkittävimpiä oikeudellisia kysymyksiä, sijoittautumisoikeutta sekä tämän sijoittautumisoikeuden rajoittamista hyväksyttävän oikeuttamisperusteen ja suhteellisuusperiaatteen nojalla on jo käsitelty edellisissä niitä koskevissa alaluvuissa, mutta kyseisen EUT:n tuomion kannalta voidaan vielä muilta osin yksinkertaistettuna tiivistää, että tapauksessa yhtiö vaati, että sen Saksassa, Ranskassa ja Belgiassa sijainneiden,

⁸⁵ Weckström 2019, s. 20.

liiketoimintansa lopettaneiden tytäryhtiöiden tappiot otettaisiin Ison-Britannian group relief-järjestelmässä huomioon kuten kotimaisten yhtiöiden tappiot olisi otettu; ne olisivat emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoisia. Tämän vaatimuksen perusteella EUT lausui lopulta tuomiossaan edellytykset johonkin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tytäryhtiön tappioiden käyttämiseksi emoyhtiön verotuksessa, joihin lukeutui myös emoyhtiön velvollisuus näiden edellytysten toteen näyttämiseen. Tästä asiaan Marks & Spencer annetusta tuomiosta lähtien eri jäsenvaltioissa asuvat verovelvolliset ovat sittemmin vedonneet kyseiseen lopullisten tappioiden doktriiniin kansallisissa tuomioistuimissaan ja viranomaisissaan⁸⁶.

5.4 Laki Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä

Hallituksen esityksen 185/2020 vp. perusteella säädetty laki Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä (1198/2020) saatettiin voimaan joulukuun 30. päivä 2020, joten Suomen lainsäädännössä on lopullisten tappioiden osalta nyt myös varsin ajankohtaisia säädöksiä. Lain Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä 4 § käsittelee nimenomaan tappioiden lopullisuutta, ja siinä tiivistetään EUT:n oikeuskäytännössä vakiintunut lopullisten tappioiden käsite ja sen määritelmä myös viralliseksi osaksi Suomen lakia. 4 §:n mukaan ”lopullisina tappioina pidetään sellaisia tytäryhtiön tappioita, joita tytäryhtiö tai mikään muu taho ei ole voinut eikä voi käyttää tytäryhtiön verotuksellisessa kotipaikassa tai muualla”. Samaisen lain 5 §:ssä säädetään taas tappioiden lopullisuuden arvioinnista; edellytykseksi tappioiden lopulliseksi pitämiseksi ja toteamiseksi määrätään 5 §:ssä kuusi ehtoa, joihin lukeutuvat muun muassa tytäryhtiön toiminnan päättyminen, tappioiden olemassaolo tytäryhtiön kotivaltion verolainsäädännön mukaan sekä sen osoittaminen, että tytäryhtiö tai mikään muu taho ei ole voinut eikä voi käyttää tappioita tytäryhtiön verotuksellisessa kotipaikassa tai muualla. Kyseinen lakiin sisällytetty määritelmä ja sen edellytykset perustuvat nimenomaan aikaisemminkin tutkielmassa esiteltyihin EU-tuomioistuimen lopullisia tappioita koskevista ratkaisuista johdettaviin periaatteisiin. Tämä selkeyttää merkittävästi sitä, missä tapauksissa tappiot katsotaan EU-oikeudessa tarkoitettulla tavalla lopullisiksi, mutta ei kuitenkaan

⁸⁶ Weckströmin Verotus-lehden artikkelissa 1/2019 lopullisten tappioiden doktriinilla tarkoitetaan ”kysymystä siitä, onko EU-jäsenvaltion lainsäädäntö yhteen sopimatonta EU-oikeuden kanssa siltä osin, kuin lainsäädännössä ei tarjota mahdollisuutta vähentää toisessa EU-jäsenvaltiossa asuvan konserniyhtiön verotuksessa vähennyskelpoisia tappioita - - ” sellaisessa tilanteessa, jossa tappioiden lopullisuudelle annetut edellytykset täyttyvät.

kokonaan poista lopullisiin tappioihin ja sen EU-oikeudellisiin vaatimuksiin olennaisesti liittyvää tulkinnanvaraisuutta.⁸⁷

Hallituksen antaman esityksen ja sen perusteella säädetyn kyseisen lain pohjana oli alun perin Euroopan komission käynnistämä virallinen rikkomismenettely Suomea vastaan. Rikkomismenettelyn käynnistämiseen johti ristiriita Suomen ja unionin oikeuden välillä, jonka komissio oli havainnut tarkastellessaan Suomen voimassa olevan lainsäädäntö konserniavustusten vähennyskelpoisuuden osalta viime vuosien aikana.⁸⁸ Hallituksen esityksen tavoitteena oli uuden lain Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä säättämisen lisäksi EVL:n 18 a §:n muuttaminen. Lopullisiin tappioihin liittyvää EU-oikeudellista ongelmaa ei hallituksen esityksessään antamassa ehdotuksessa siis pyritty korjaamaan konserniavustuslain soveltamisalaa laajentamalla, vaan säättämällä erityinen konsernivähennysmahdollisuus⁸⁹. Tähän ratkaisuun päädyttiin valtiovarainministeriössä muun muassa siksi, että kyseinen vaihtoehto olisi ongelmattomampi rajat ylittävissä tilanteissa.⁹⁰

6. Johtopäätökset

Tässä kandidaatintutkielmassa tappioiden vähennyskelpoisuutta tuloverotuksessa on tutkittu yritysjärjestelyjen, niistä annetun vero- ja yhtiölainsäädännön, EUT:n ja KHO:n ratkaisujen, oikeuskirjallisuuden sekä tappioiden lopullisuuden näkökulmasta. Erityisesti työssä on keskitytty rajat ylittävien sulautumisten, niiden verotuksellisten vaikutusten sekä niiden yhteydessä usein esiintyvän lopullisten tappioiden käsitteen, siihen liittyvien tulkintaongelmien sekä kyseisen termin merkityksen ja vakiintumisen analysointiin. Tässä luvussa esitetään vielä lopullisia johtopäätöksiä kokoamalla yhteenveto tutkielman tutkimuskysymysten vastauksista sekä täydennetään tutkimuksen pienempien osakysymysten vastauksia vertailemalla eroja Suomen sisäisten ja kansainvälisten sulautumisten välillä sekä analysoimalla edelleen tappioiden lopullisuuden merkityksen kehitystä.

⁸⁷ Helminen 2020, s. 546–547.

⁸⁸ HE 185/2020 vp., s.5.

⁸⁹ Professori Helminen huomauttaa Verotus-lehden 5/2020 artikkelissaan, hallituksen esityksen 185/2020 vp vireille laittamaa lakimuutosta avatessaan valtiovarainministeriön ehdottaneen, että ”konserniavustuksiin ja lopullisiin tappioihin liittyvä ongelma ratkaistaan sallimalla Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion määrän vähentämisen Suomessa yleisesti verovelvollisen emoyhtiön verotuksessa erityisenä konsernivähennyksenä”.

⁹⁰ Helminen 2020, s. 545.

Tutkielman aikaisemmissa sisältöluvuissa on vastattu johdantokappaleessa esitettyihin päätutkimuskysymyksiin ja todettu esimerkiksi tappioiden vähennyskelpoisuuden osalta, että elinkeinotoiminnan tappioiden vähennyskelpoisuudesta säädetään EVL:ssa ja että tähän vähennyskelpoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi tappioiden vahvistumisvuosi, valtio, jossa tappiot ovat syntyneet sekä tappioiden mahdollinen siirtyminen yhtiöltä toiselle. Sulautumistilanteissa tappioiden vähentämistä ohjaa jatkuvuusperiaate, eli vähennyskelpoiset menot ikään kuin siirtyvät sulautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle fuusion yhteydessä. Rajat ylittäviin sulautumisiin ja niissä siirtyvien tappioiden vähennyskelpoisuuteen Suomen lainsäädäntö mukautuu vielä toistaiseksi melko huonosti, minkä vuoksi sulautuvan ulkomaisen tytäryhtiön tappiot ovatkin usein jääneet vastaanottavan suomalaisen emoyhtiön verotuksessa vähentämättä, kun sulautumistapausta ja sen verokohtelua on käsitelty esimerkiksi verovalitusmenettelyn seurauksena korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Toisen päätutkimuskysymyksen, tappioiden lopullisuuden osalta tutkielmassa on käynyt ilmi, että tappioiden lopullisuuden käsite perustuu EU-oikeuteen ja että tärkeimpiä edellytyksiä tappioiden lopulliseksi toteamiselle on se, että tappiot omistava tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki asuinvaltiossaan olemassa olevat mahdollisuudet tappioiden huomioon ottamiselle, eikä ole mahdollista että tytäryhtiö tai joku muu yhtiö ottaisi tappiot huomioon asuinvaltiossaan myöhemmin tulevien verovuosien aikana⁹¹. Lisäksi tutkielman lopullisia tappioita käsittelevässä luvussa on esitetty, että kyseistä käsitettä ja sen edellytyksiä voidaan pitää kaiken kaikkiaan hyvinkin ongelmallisina ja tulkinnanvaraisina, mutta siitä huolimatta käsitteen rooli esimerkiksi rajat ylittäviä yritysjärjestelyitä ja niissä siirtyvien tappioiden vähennyskelpoisuutta koskevissa tapauksissa ja ratkaisuissa on ollut hyvinkin merkittävä. Tutkielmassa esiteltyjen oikeustapausten perusteella voi lisäksi katsoa, että lopullisten tappioiden merkitys ja rooli on peräti kasvanut käsitteen vakiintumisen myötä ja sen ollessa nyt myös osa ajankohtaista lainsäädäntöä, mistä selostetaan vielä lisää tämän luvun lopussa.

Lähtökohtaisesti rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä, kuten muitakin rajat ylittäviä tilanteita, tulisi kohdella verotuksessa tasa-arvoisesti sellaisiin yritysjärjestelyihin ja tilanteisiin nähden, jotka tapahtuvat valtion sisäisesti, toisin sanoen ei-rajat ylittävästi. Näin ollen tappiontasauksen osalta ne tappiot, jotka katsottaisiin vähennyskelpoisiksi ei-rajat ylittävissä, kotimaisissa tilanteissa, täytyisi siis katsoa vähennyskelpoisiksi myös rajat ylittävissä tilanteissa. Sama

⁹¹ Asia C-446/03 Marks & Spencer, kohta 55.

logiikka pätee etenkin lopulliseksi osoitettujen tappioiden osalta; niiden tulisi olla vähennyskelpoisia rajat ylittävissä sulautumisessa, jos ne olisivat vähennyskelpoisia myös vastavassa kotimaisessa sulautumisessa⁹².

Tutkimuksessa aikaisemminkin esiintyneet Euroopan unionin tuomioistuimen asiat C-446/03 Marks & Spencer ja C-607/17 Memira Holding AB kuitenkin osoittavat, että sijoittautumisvapauden rajoittamisen siten, että yhtiön oikeutta vähentää ulkomaisen tytäryhtiön tappiot rajoitetaan, mutta kotimaisen tytäryhtiön tappioiden vähentäminen sallitaan, nähdään olevan perusteltua verotusvallan tasapainoisen jakautumisen sekä veronkierron ja tappioiden kaksinkertaisen käytön estämisen varmistamiseksi. Tämän vuoksi rajat ylittävien yritysjärjestelyjen, kuten sulautumisten, kohtelu on Suomen ja monien muiden EU-jäsenvaltioiden kansallisessa verotuksessa usein huomattavasti tiukempaa, korkeamman kynnyksen sekä tarkemman arvioinnin ja selonoton takana kuin kansallisten yritysjärjestelyjen.

Objektiivisesti tarkastellen voitaisiin katsoa, että rajat ylittäväkin sulautuminen on samanlainen kuin kansallinen tilanne, sillä yritysjärjestelydirektiivin ja sen voimaan saattaneen EVL 52 b §:n mukaan myös rajat ylittävää sulautumista voidaan yhtä lailla pitää sulautumisena.⁹³ Tällainen kansallisia ja rajat ylittäviä järjestelyjä tasavertaistava perspektiivi ja suhtautumistapa ei tutkimuksessa esiteltyjen oikeustapausten perusteella ole kuitenkaan merkittävästi esiintynyt EUT:n tai Suomenkaan kansallisessa ratkaisukäytännössä, sillä tapauksissa on usein pidetty merkittävämpänä ja painavampana tekijänä esimerkiksi valtioiden veroviranomaisten intressiä verotusvallan tasapainoisesta jakautumisesta sekä pyrkimystä veronkierron estämiseen, jonka nähdään olevan suurempi riski rajat ylittävissä yritysjärjestelytilanteissa.

Lain Euroopan talousalueella sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä myötä lopullisten tappioiden käsite on vihdoin saanut paikkansa osana Suomen lainsäädäntöä. Lopulta lain sisältämä käsite ulottuu vaikutukseltaan kuitenkin vain konserniavustukseen, eikä säännöksiä lopullisten tappioiden verokohtelusta rajat ylittävien sulautumisten seurauksena ole vielä osana Suomen lainsäädäntöä. Ajankohtaisessa oikeuskirjallisuudessa onkin todettu, että jatkossa on välttämätöntä säätää laintasoisesti myös

⁹² Ahonen – Pykönen – Salmikivi 2016, s. 541.

⁹³ Malmgrén 2013, s. 158.

sulautumisiin liittyvien lopullisten tappioiden vähennyskelpoisuudesta, vaikka vähennyskelpoisuus on tälläkin hetkellä EU-tuomioistuimen lopullisia tappioita koskevien ratkaisujen perusteella ja niistä johtuen mahdollista⁹⁴. Lisäksi siitä huolimatta, että lopullisten tappioiden määritelmästä ja lopullisten tappioiden arvioinnista on nyt säädetty laissa kansallisella tasolla, voidaan katsoa, että itse käsite ja sen edellytykset ovat edelleen melko vaikeaselkoisella ja vaikeatulkintaisella pohjalla ja näin ollen tappioiden lopulliseksi osoittaminen voi olla ja todennäköisesti onkin verovelvolliselle vieläkin hyvin hankalaa. Koska lopullisten tappioiden käsite ja määritelmä on ollut ongelmallisuudestaan huolimatta jo melko vakiintunut osa EUT:n ja Suomenkin tuomioistuinten ratkaisukäytäntöä, voi olla hyvinkin mahdollista, ettei sen ja sen ratkaisukäytännön pohjalta määriteltyjen edellytysten sinällään lisäämisellä viralliseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ole vielä mitään erityisempää merkitystä kyseisen asiaan liittyvien tapausten ratkaisujen tai lopputulemien kannalta. Joka tapauksessa voidaan katsoa, että uudesta laista ja siihen sisältyvästä määritelmästä huolimatta kynnys tappioiden lopulliseksi toteamiseksi on edelleen erittäin korkea⁹⁵.

Huolimatta siitä, että lopullisten tappioiden käsitteen asema on vakiintunut ja kasvattanut merkitystään osana rajat ylittävää konserniavustusta ja rajat ylittäviä sulautumisia koskevassa oikeus- ja ratkaisukäytännössä, ei korkein hallinto-oikeus ole tähänkään päivään mennessä julkaissut vielä yhtäkään päätöstä, jossa esimerkiksi lopullisista tappioista johtuen konserniavustuksen vähennyskelpoisuus olisi hyväksytty vastaavissa rajat ylittävissä tilanteissa⁹⁶. Myös ulkomaisen sulautuvan yhtiön tappioiden vähennyskelpoisuutta käsittelevissä tapauksissa KHO on toistuvasti kumonnut hallinto-oikeuden päätöksiä asioissa, joissa hallinto-oikeus on katsonut, että ulkomaisille tytäryhtiöille vahvistetut tappiot olivat nimenomaisesti EUT:n oikeuskäytännössä tarkoitettuja lopullisia tappioita. Näin tapaukset ovat päätyneet lopulta siten, että KHO:n ratkaisun perusteella ulkomaisen sulautuvan yhtiön asuinvaltiossa kertyneitä tappioita ei ole pidetty lopullisina tappioina.⁹⁷

Onkin mielenkiintoista nähdä, miten lopullisten tappioiden asema mahdollisesti vielä tulevina vuosina kehittyy tai muuttuuko sen merkitys esimerkiksi niin, että sillä on uuden lain myötä vielä ratkaisevampi rooli kansallisessa oikeus- ja ratkaisukäytännössä tapauksissa,

⁹⁴ Helminen 2020, s. 546.

⁹⁵ Helminen 2020, s. 547.

⁹⁶ Helminen 2020, s. 541.

⁹⁷ Surakka 2020, Edilex-toimituksen uutinen. Saatavilla: www.edilex.fi/uutiset. Vierailtu 14.3.2021.

jossa on kyse rajat ylittävästä konsernivähennyksestä ja verovelvollisen vetoamisesta tappioiden vähentämiseen sen nojalla. Lisäksi on kiintoisaa havaita, onko uudella lailla mitään vaikutusta tai mahdollista soveltuvuutta tapauksiin, joissa on kyse tappioiden vähentämisestä ja lopullisuudesta rajat ylittävissä sulautumisissa, vaikka sellaisia tilanteita kyseiset säädökset eivät varsinaisesti koskekaan. Kansainvälisten, useampiin eri valtioihin ulottuvien ja sijoittautuneiden konsernien lisääntyessä entisestään kovaa vauhtia on joka tapauksessa myös oletettavissa, että niin EU:n sisällä kuin maailmanlaajuisellakin tasolla rajat ylittävään, konsernin sisäiseen tappiontasaukseen konsernivähennyksen tai konsernin sisäisten sulautumisten avulla mahdollistetaan lainsäädännön puolesta lisää joustavuutta ja mukautuvuutta tulevana vuosikymmeninä.

Lähteet

Kirjallisuus ja virallislähteet

Ahonen, Tuomas – Pykönen, Elina – Salmikivi, Johanna. *Tappioiden lopullisuudesta ja vähentämisestä rajat ylittävissä yritysjärjestelytilanteissa*. Verotus 5/2016, s. 539–551.

Helminen, Marjaana. *Rajat ylittävä konserniavustus, vapaa sijoittautumisoikeus ja lopulliset tappiot – aika ottaa seuraava askel kohti lisääntyvää konserniajattelua*. Verotus 5/2020, s. 535–550.

Hirvonen, Ari. *Mitkä menetit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011.

Honkamäki, Tuomas – Kujanpää, Emmiliina – Pennanen, Matti. *Yritysjärjestelyjen käsikirja – Kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus*. Alma Talent 2018.

Immonen, Raimo. *Yritysjärjestelyt*. Alma Talent Oy 2018.

Immonen, Raimo – Nuolimaa, Risto. *Osakeyhtiöoikeuden perusteet*. Alma Talent Oy 2017.

Kukkonen, Matti – Walden, Risto. *Elinkeinoverolaki käytännössä*. Alma Talent Oy 2015.

Laitinen, Tanja. *Tappioiden vähennysoikeuden rajoitukset yrityskaupan yhteydessä*. Pro gradu -tutkielma, Edilex Edita Publishing Oy, 2019.

Malmgrén, Marianne. *Tappioiden siirtyminen rajat ylittävissä tilanteissa*. Edilex 2013.

Malmgrén, Marianne – Myrsky, Matti. *Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus*. Alma Talent Oy 2017.

Mähönen, Jukka – Villa, Seppo. *Osakeyhtiö II Pääomarakenne ja rahoitus*. Alma Talent Oy 2020.

Niskakangas, Heikki. *Johdatus Suomen verojärjestelmään*. Alma Talent Oy 2014.

Nykänen, Pekka. *Ulkomaisten konserniyhtiön yli 10 vuotta vanhat tappiot ja konserniavustus – KHO 2020:36*. Edilex Oikeustapauskommentti, 2020.

Penttilä, Seppo. *EU-oikeudelliset näkökohdat elinkeinoverolain yritysjärjestelysäännösten tulkinnassa*. Verotus 1/2012, s. 29–40.

Penttilä, Seppo. *Lopulliset tappiot – loputon ongelma?*. Verotus 5/2009, s. 461–473.

Penttilä, Seppo. *Tappioiden siirtyminen rajat ylittävässä sulautumisessa – KHO:2013:155*. Edilex Oikeustapauskommentti, 2013.

Raisinaho, Vesa. *Yritysjärjestelyt muutospaineessa – Varojen arvostus ja oma pääoma sulautumisessa ja muissa yritysjärjestelyissä*. Defensor Legis 5/2003, s. 803–829.

Sillanpää, Matti J. – Vahtera, Veikko – Koski, Pauli. *Yhtiöoikeus*. Alma Talent Oy, viimeisin päivitys 2021.

Surakka, Jani. *KHO kumosi hallinto-oikeuden päätöksiä - ulkomaisen sulautuvan yhtiön asuinvaltiossa kertyneitä tappioita ei pidetty lopullisina tappioina*. Edilex-toimituksen uutinen, 15.5.2020. Saatavissa: [https://www-edilex-fi.libproxy.aalto.fi/uutiset/64324?allWords=lopulliset+tappiot&offset=1&perpage=20&sort=relevance&typeIds\[\]=127%3Afi&typeIds\[\]=127%3Afi%2C151%3Afi&typeIds\[\]=151%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=942767](https://www-edilex-fi.libproxy.aalto.fi/uutiset/64324?allWords=lopulliset+tappiot&offset=1&perpage=20&sort=relevance&typeIds[]=127%3Afi&typeIds[]=127%3Afi%2C151%3Afi&typeIds[]=151%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=942767). Vierailtu: 25.2.2021.

Surakka, Jani. *Prof. Pekka Nykänen: Yhteisöjen tulolähdejako uudistuu verovuonna 2020*. Edilex-toimituksen uutinen, 11.4.2019. Saatavissa: <https://www-edilex-fi.libproxy.aalto.fi/uutiset/59651?allWords=tulolähteet&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=701892>. Vierailtu: 15.4.2021.

Weckström, Jouni. *Rajat ylittävien tappioiden vähentäminen EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön valossa – missä mennään, tulisiko tappioiden lopullisuuden doktriinista luopua?*. Verotus 1/2019, s. 18–32.

Vero.fi. Syventävät vero-ohjeet, Yritysjärjestelyt ja verotus - sulautuminen. Diaarinumero VH/5876/00.01.00/2019.

Internetlähteet

Tieteentermipankki.fi, Oikeustiede. Tappiontasaus, päivitetty 2016. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:tappiontasaus>. Haettu 2.3.2021.

Oikeustapaukset

C-28/95 Leur-Bloem

C-126/10 Foggia – Sociedade. Gestora de Participações Sociais SA

C-172/13 Euroopan komissio vastaan Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta

C-352/08 Modehuis A. Zwijnenburg BV

C-405/18 Aures Holding a.s.

C-446/03 Marks & Spencer

C-607/17 Skatteverket v. Memira Holding AB

C-608/17 Skatteverket v. Holmen AB

KHO:2002:72

KHO:2004:59

KHO 13.11.2007, taltio 2903

KHO:2012:23

KHO:2013:26

KHO:2013:155

KHO:2017:78

KHO:2020:36

KHO:2020:51